

SAGNLANDET LEJRE

Årsberetning 2023 i tekst og billeder

31/5
2024

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Et ikonisk billede. 17. juni 2023 gæstede Danmarks Dronning, *HM Margrethe II*, sammen med Norges kongepar, *HM Kong Harald V* og *HM Dronning Sonja*, Kongehallen i Sagnlandet Lejre. Regenterne står ved salsrummets smukt udskårne højsædesøjler, hvor Lejre-kongernes tronstol anes tv. Kongehallens smukke dobbeltkrumme form repræsenterer en unik nordisk bygningstradition, der ophører ved slutningen af vikingetiden. Hallens billedskærerarbejder er bl.a. inspireret af en rig bådgrav fra vikingetid fra *Oseberg* i Norge. Den er formentlig sidste hvilested for en norsk Dronning omkring 834 e.Kr. Billedskærertraditionen lever fortsat i Norge. Hallens svære egesøjler er udskåret i over 200 år gamle, sjællandske flådeeg. De er plantet af *Kong Fredrik d. VI* af Danmark efter tabet af flåden til England i 1807.

Billedet forener Danmark og Norge som kongeriger i fortid og nutid og på det sted i Danmarkshistorien – Lejre – hvor myterne om Danmarks ældste (sagn-)kongeslægt, *Skjoldungerne*, udspringer. Kongehallen selv er baseret på baggrund af arkæologiske udgravninger sammesteds af datidens royale haller. Arkæologien viser, at de gamle sagn om rigets dannelse og Lejre som kongesæde rummer en historisk kerne.

SAGNLANDET LEJRE – *landet du må udforske*

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

I Sagnlandet Lejre venter 43 ha oplevelsesrigt natur- og kulturlandskab i hjertet af Nationalpark Skjoldungernes Land. Tag på tidsrejse gennem jægerstenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal og mød fortidens mennesker, oplev Danmarks største Kongehal fra vikingetid og nyd de fritgående historiske dyreracer. Besøg de arbejdende historiske værksteder, Potteri og Dragtværksted og bliv klogere på godt håndværk. Hyg med familien eller klassen i Båldalen med sejlads i forhistoriske stammebåde eller historiske robåde og andre hyggelige, historiske prøvselv aktiviteter. I Båldalen står bænke og grillpladser frit til rådighed for medbragt mad. Den idylliske historiske cafe i bindingsværkshuset, *Videsøhus*, byder på is og drikkevarer samt lette frokostretter og gode kager inspireret af historiske råvarer og "mormormad". Maden kan nydes indendørs eller på den hyggelige gårdsplads eller i abildgården. Her kan børn og voksne sammen fornøje sig med historiske adspredelser og lege som keglebaner, stylder og sjippetove.

Vores fælles kerneopgave i Sagnlandet Lejre er:

"At tilbyde en fantastisk tidsrejse i indbydende og smukke rammer, hvor gæsterne sammen kan udforske historien gennem gode, nærværende og underholdende oplevelser udviklet på fagligt grundlag:"

 **NATIONALPARK
SKJOLDUNGERNES LAND**

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings & Formidlingscenter
Slangealléen 2 – 4320 Lejre
Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk
CVR-nr.: 33247257

Indhold

SAGNLANDET LEJRE	5
Besøgstal	5
Gæsternes tilfredshed	9
Organisation og strategier	17
Bestyrelsen	17
Strategi for fonds- og forskningsindsatser	17
Kvalitetsledelsessystem	21
Forretningsudvikling	21
Forbedret handicapadgang ved Sagnlandet Lejres indgang	22
MARKEDSFØRING OG KOMMUNIKATION	23
Digital PR via www.sagnlandet.dk	23
Digital PR via SOME	23
Presseindsats og særlige mediesamarbejder	24
Turismesamarbejder	25
Kongeligt besøg i Danmarks største vikingehal	26
ØKONOMI	27
Årsresultat 2023	27
Samfundsregnskab	28
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet	28
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet	29
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur	30
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet	31
TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.	32
2023 – I ORD OG BILLEDER	33
Formidling	34
Ny struktur for sæsonprogram og åbningstider for bedste gæsteoplevelser	34
Nordisk korkoncert og kongeligt besøg fra Norge og Danmark	35
”Lurer du på bronzealderens lyd?” – toner fra oldtiden	37
Jernalderkunst og symbolsprog	38
Vikingetidens glashåndværk og statusgenstande	38
Fra får til sok og 1800-tallets husflid	38
Med dyrepasserer rundt i Sagnlandets natur	39
Undervisning	40
Undervisningsforløb	41
Pædagogik	42
Samarbejde om gratis adgang for Lejre Kommunes skoler og institutioner	43
Brobygning for kommende skolebørn i samarbejde med Lejre Kommune	44
Undervisningssamarbejde med Fors og Lejre Kommune om ”varme i for- og nutid”	44
Sagnlandet indbudt til præsentation af pædagogiske formidling i Ankara	44
Forskning, Udredning & Rekonstruktion	45
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation	45
Udredning og rekonstruktion	45
Sagnlandets historiske værksteder – aktive videnscentre for håndværk og forsøg	46
Dragtværkstedets arbejde	47
Kjolen fra Køstrup – rekonstruktion af en fornem kvindedragt fra vikingetid	48
Forsøg med hørdyrkning og rødning	48
Kostbare tekstiler til Kongehallen	48
Potteriets arbejde	49
Temawekender om pottemagerens håndværk	50

Outreach og Keramikfestival i Skælskør	50
Undervisning og praktikanter	51
Erhvervssamarbejder	51
Frivillige	53
Støtteforeningen <i>Sagnlandet Lejres Venner</i>	53
Samarbejde med frivillige historiske grupper og foreninger	55
Dragtværkstedets samarbejde med frivillige	55
CSR (Corporate Social Responsibility)	56
Samarbejder med velgørende organisationer	56
Bæredygtighed	56
BAG OM SAGNLANDET LEJRE.....	57
Formålsparagraf	57
Strategisk vision 2021-2026	57
Generel vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid	58
Fælles kerneopave	58
Mission: Jeg prøver og jeg forstår.....	58
Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse – Ansvar.....	59
Organisation.....	60
Protektor	60
Bestyrelse.....	60
Ledelse	60

SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2023

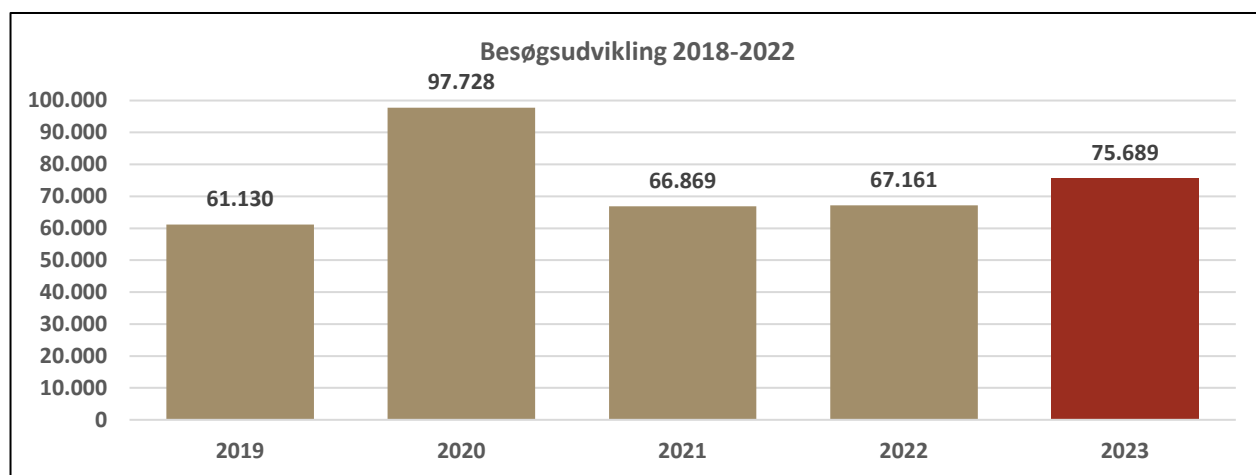

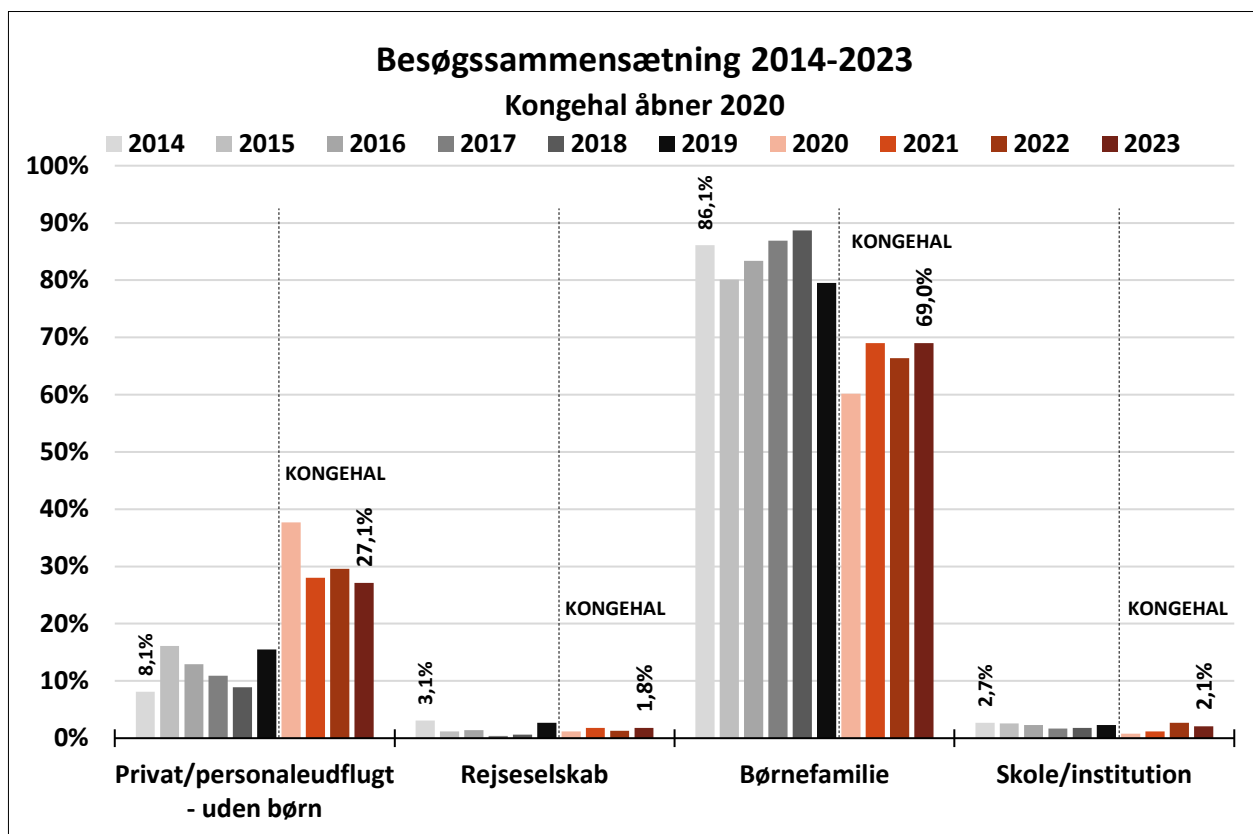
Besøgstal

I 2023 fik Sagnlandet Lejre i alt 75.689 besøg. I forhold til 2022 er det en markant stigning på 12,7% (+8.528 besøg). Når vi ser bort fra det specielle COVID-19-år 2020 med besøgsrekord på 97.728 gæster, som følge af sammenfald mellem indvielse af Kongehal og Folketingets beslutning om 50% billet rabat på adgang til landets kulturinstitutioner, skal vi helt tilbage til 1995 for at finde et højere besøgstal. Dette år havde Sagnlandet Lejre 77.321 gæster.

Efter to turbulente COVID-19 påvirkede sæsoner 2020-21 fulgt af energikriseåret 2022 og generel økonomisk usikkerhed som følge af krigen i Ukraine, ser vi nu for alvor den opmærksomhedsskabende betydning af vikingekongens enorme hal. Den ikoniske Kongehals tiltrækningskraft afspejles i et støt stigende antal danske og udenlandske gæster, herunder langt flere gæster, der kommer uden børn. Enten i privat regi som par og vennegrupper eller i forbindelse med medarbejderudflugt fra deres arbejdsplads. Et rabatsamarbejde med *Ældre Sagen* indledt i 2023 om reduceret entre i skuldersæsonerne kombineret med rabat i Sagnlandets historiske Cafe Videsøhus har ligeledes til formål at appellere til målgruppen "uden børn", da Sagnlandet allerede har godt tag i børnefamilier.

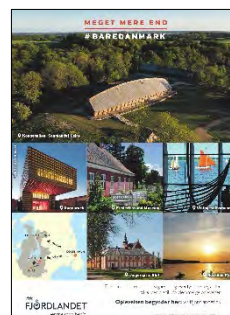
I 2023 besøgte i alt 66.605 danskere og 9.084 udenlandske turister Sagnlandet Lejre, hvilket er en stigning på henholdsvis 9,9 % (+6.010 danske besøg) og 38,3 % (+2.518 udenlandske besøg) i forhold til 2022.

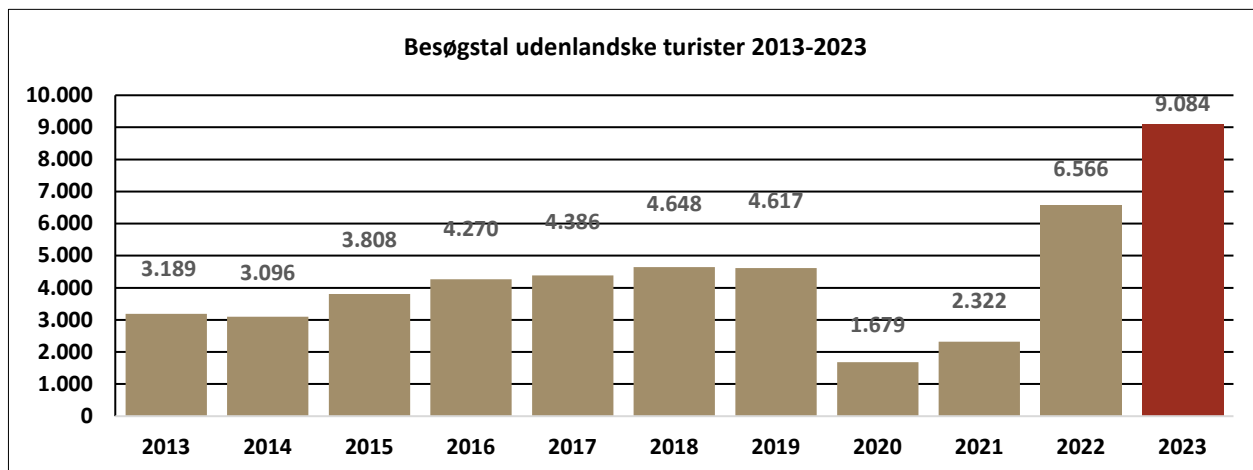

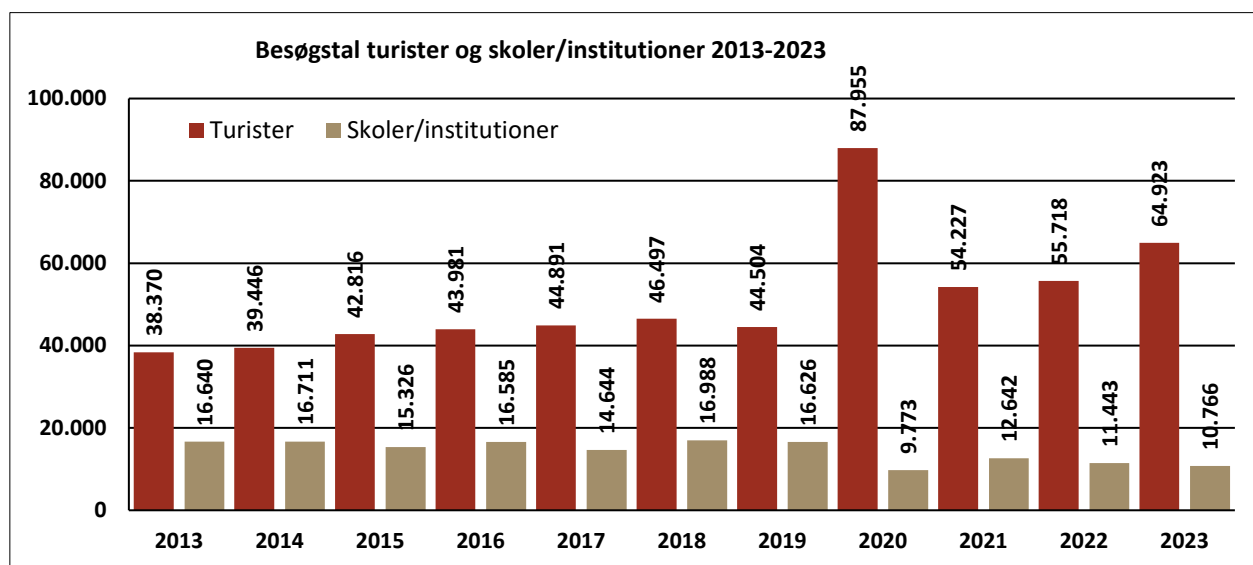
Top-5 af udenlandske besøgende kommer fra: 1. Tyskland (2.776 gæster / +34,8 % sml. 2022). 2. Frankrig (1.032 / +66,5 % sml. 2022). 3. USA/Canada (921 gæster / +44,6% sml. 2022). 4. Holland (798 / +48,1 % sml. 2022). 5. Belgien (520 / +3,2 % sml. 2022).

Særligt markant er fremgang på franske turister. Det afspejler formentlig de mange omtaler af Kongehallen og Sagnlandet Lejre i franske medier i forbindelse med Tour de France gennem Lejre i 2022. Vækst blandt amerikanske, tyske og hollandske gæster kan ligeledes hænge sammen med denne internationale eksponering i 2022 understøtte af VisitFjordlandets særlige kampagner på netop det tyske og hollandske marked i 2023. Endelig barslede Sagnlandet Lejre med tysk og fransk version af sin hjemmeside op til sæsonstart 2023.

Mens der er vækst i danske og udenlandske turister og grupper i 2023, er der derimod fortsat fald i skoler og børneinstitutioner. I 2023 besøgte i alt 10.766 børn og elever fra skoler/institutioner Sagnlandet Lejre. Det er et fald på -5,9 % (- 677 børn).

Indenfor gruppen af skoler og institutioner er der fortsatte forskydninger i måden målgruppen benytter Sagnlandet på i forbindelse med undervisning. Der kommer flere børnegrupper "på egen hånd", mens færre benytter bookede og længerevarende undervisningsforløb med to Sagnlands instruktører. I 2023 gennemførte 5.612 elever længerevarende undervisningsforløb (-7,5 % sml. med 2022), mens elever på egen hånd (dog ledsaget af formidling og instruktion i brug af redskaber i aktivitetsområdet *Båldalen*) udgjorde 5.154 (+32,2 % sml. med 2022).

Da Sagnlandets undervisning opnår særdeles flotte evalueringen af brugerne, afspejler udvikling og forandring i skolernes brug af undervisningsforløb ikke mindst kommuneskolernes trængte økonomi. Det forstærkes yderligere af fordyret og forringet offentlig transport til Sagnlandet Lejre. Til sammenligning besøgte godt 16.000 elever årligt Sagnlandet Lejre i perioden 2013-2019. I forhold til årene under og efter COVID-19 er det et fald på ca. 1/3.

Udviklingen er særdeles beklageligt set ud fra et samfundsperspektiv. I dag kæmper flere og flere børn og unge med mistrivsel i skolen kombineret med øget skærmb brug, manglende bevægelse ledsaget af skolernes generelle nedprioritering af kreative, håndværksmæssige færdigheder. Det er præcist disse udfordringer som Sagnlandet Lejres aktivitetsbaserede, fællesskabsopbyggende, videnspædagogiske undervisning går op imod. Det er tydeligt udtrykt i skolernes evalueringer gennem mange år, også i 2023, hvilket følgende udsagn illustrerer:

"Ekstremt givende og velfungerende program, vildt søde, imødekommende og dygtige formidler. God til at se os og gøre vores ophold til vores. Det var SÅ lærerigt! TAK. Autenticiteten, oprigtigheden og varmen fra formidlerne. Historierne, fortællingerne og at man gik ind i en ny verden og så vidt muligt, fjernede alt hverdag og nutid." Lærer på "Kort Lejrskole (2 døgn) i Vikingetid"

"Sarah var super sød og imødekommende og vores børn var meget fordybede i aktiviteterne (i en tid hvor skærm fylder alt er det helt fantastisk)." Lærer, SFO på "Båldalen – prøv kræfter med fortiden"

"The instructors were calm, knowledgeable and encouraged good behavior. They made it a magical day and the children actually believed they'd gone back in time! The 3 hours were well organized and the children were entertained, occupied and learning all the time." Lærer 2. klasse, på "En dag som viking"

"Børnene spørger om vi kan komme igen til næste år. Har altid ønsket at prøve smedje, sagde en elev. Super god formidling, alderssvarende. God historie formidling, af de forskellige håndværk. Børnene syntes det var sjovt at prøve noget forskelligt" Lærer, 3. klasse, på "En dag i jernalderlandsbyen Lethra"

"Det har været en fornøjelse og lærerig oplevelse, som vi kan bruge videre i undervisningen og trække eleverne hukommelse tilbage, til klart anbefalelsesværdig tur!!! I er gode til at mærke efter og give plads til elevernes behov" Lærer, 5. klasse på "Husmandsbørn i 1850'erne"

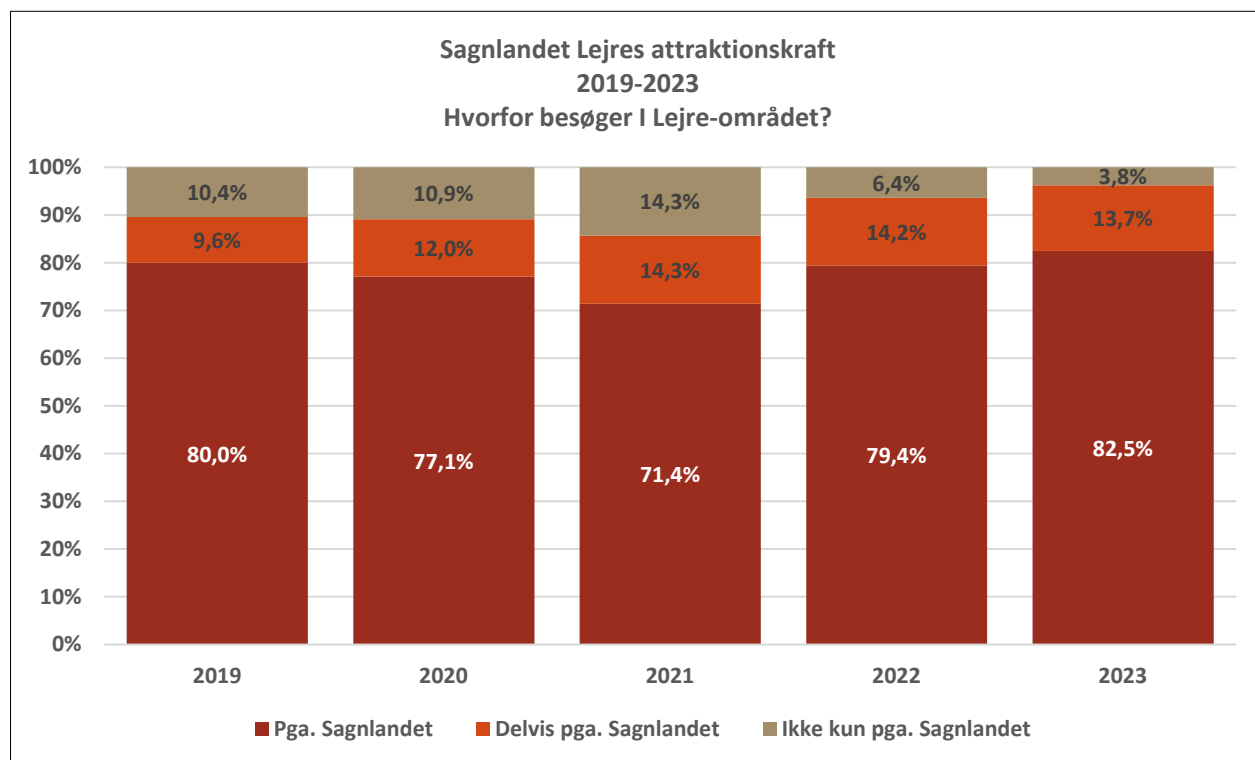
Vores besøg i Sagnløbet forløb virkelig godt. Vores elever var med til at kværne korn til mel, bage fladbrød/kiks. Vi blev kyndigt vejledt og undervist af Simon. Han skabte et roligt og trygt rum for formidling, og det var med til at gøre dagen til en god oplevelse for vores unge. Lærer, blandet børnegruppe (specialskole) på "Båldalen – prøv kræfter med fortiden"

Lærerstuderende fremhæver også værdien af Sagnlandets undervisning som alternativ til klasselokalets traditionelle undervisning, når de som led i læreruddannelsen, oplever vores undervisningsforløb og pædagogiske metoder "på egen krop":

"Min læring om jernalderen gik langt bedre i det her forløb, end hvis jeg havde siddet i et klasselokale og modtaget tavleundervisning. Indholdet var meget relevant ift. samtiden og jeg vil meget gerne prøve at deltage i dette forløb med en udskolingsklasse. Demonstrationerne i smedjen og langhuset var særligt gode og engagerende. Men generelt var niveauet af formidling på et utroligt højt niveau. Meget imponerende!!". Lærerstuderende på "Mød en gallisk flygtning fra Romerriget."

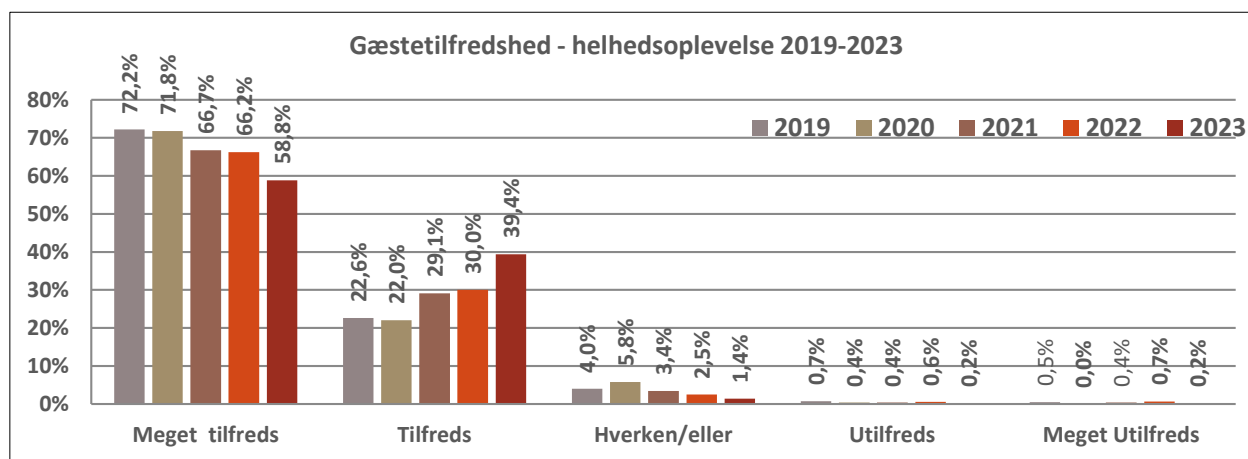
Sagnlandet Lejre spiller desuden en væsentlig rolle for turismen i Lejre Kommune. Det viser de løbende målinger af Sagnlandets attraktionskraft. I 2023 anfører ikke mindre end 82,5% af Sagnlandets gæster, at den eneste grund til deres besøg i Lejre-området skyldes deres ønske om at opleve Sagnlandet Lejre. Andre 13,7% af årets gæster svarer, at deres besøg i Lejre området delvist skyldes ønsket om et besøg Sagnlandet.

Sagnlandet Lejre repræsenterer derfor en særdeles stærk "attraktionskraft", der styrker hele Lejre-områdets turisme med deraf afledte indtjeningsmuligheder for andre erhvervsdrivende i området. Sagnlandets afledte økonomiske betydning "uden for hegnet" vises også af årets samfundsregnskab (se afsnit "Samfundsregnskab").

Gæsternes tilfredshed

Sagnlandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker vha. en fast spørgeramme, der gør det muligt at følge udvikling og evt. tilpasse aktiviteter på baggrund af gæsternes udsagn. I 2023 har 1.225 gæster via deres smartphone udfyldt Sagnlandets digitale gæstetilfredsskema, der blev indført i 2022 som erstatning for papirskeemaer. Det er 39,4 % flere besvarelser end i 2022 (+346 besvarelser). Skemaet downloader gæsterne via QR-koder placeret rundt i Sagnlandet Lejre. I publikumsanalysen kan gæsterne kvantificere deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer "Meget tilfreds" og 5 "Meget utilfreds".

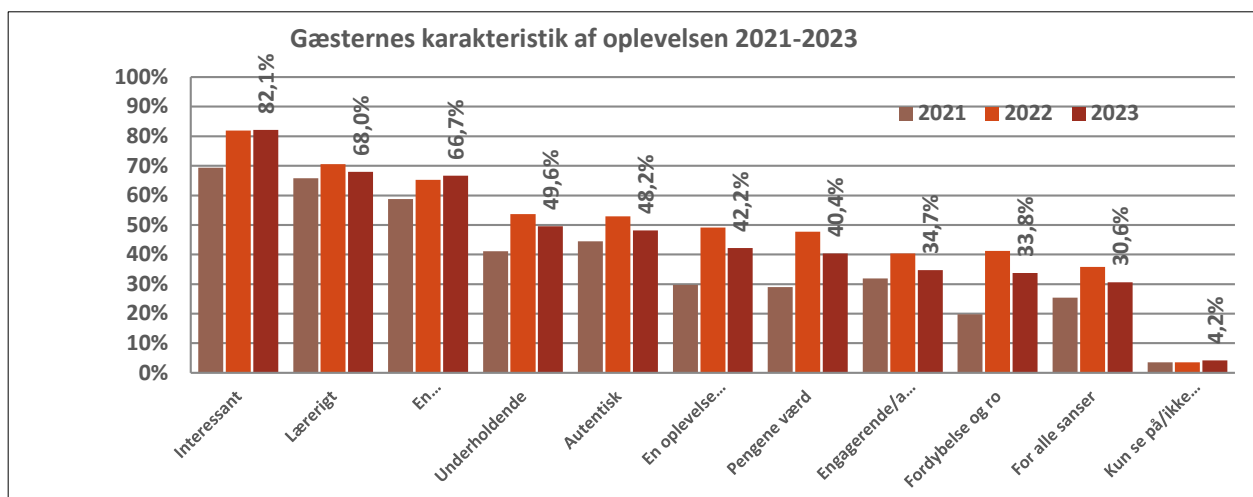

Desuden analyseres hvorfor og hvorfra gæsterne kommer, om de overnatter i området mv. Endelig rummer skemaerne plads til kvalitative kommentarer, så gæsterne kan uddybe deres oplevelse samt komme med forslag til forbedringer. Analyserne understøtter Sagnlandets arbejde med løbende at optimere service, oplevelse og markedsføringsindsats.

I 2023 beskriver 98,2% af gæsterne helhedsoplevelsen af deres besøg som "God" eller "Meget god". I 2022 var tallet 96,2 % "God" eller "Meget god". Til gengæld er der sket en forskydning mellem færre på "Meget god" og flere på "God" uden at besvarelsene giver nogen klar indikation på ændringen.

Gæsterne bliver også bedt om at karakterisere deres oplevelse og udbytte af besøget ved at vælge et eller flere udsagn, som de synes passer bedst. Som videnspædagogisk aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at de tre udsagn "Interessant", "Lærerigt" og "En familieoplevelse" i alle år har ligget sikkert i top 3 blandt de 11 udsagn, som gæsterne kan vælge mellem. I 2023 karakteriserer 82,1 % af gæsterne deres oplevelse som "interessant" (2022, 81,9 %). 68,0 % som "lærerigt" (2022, 70,6 %) og 66,7 % som "en familieoplevelse" (2022, 65,2 %).

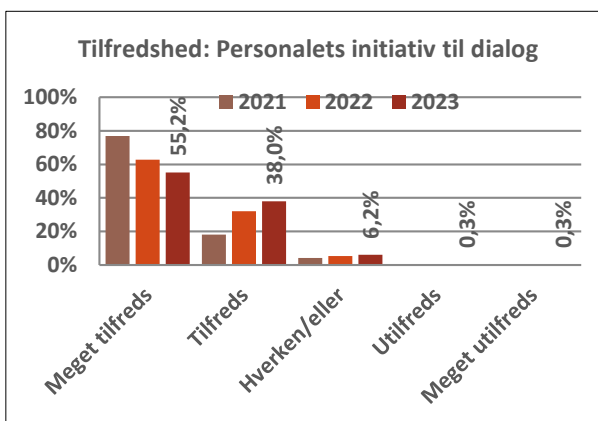
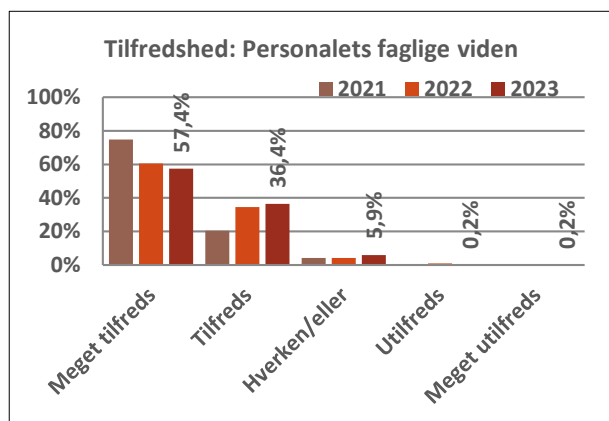
Sagnlandet Lejre er en sæsonarbejdsplads og årets sæsonjobs formidles via jobopslag på universiteter, professionshøjskoler mv. samt på egen hjemmeside, Facebook og mund til øre. De tiltrækker mange studerende fra forskellige studieretninger og efter screening og udvælgelse på baggrund af ansøgninger og samtaler, udvælges og ansættes årets team. Heldigvis vender mange tilbage gennem flere sæsoner.

I 2023 har 64 været sæsonansat i Publikumsafdelingen, 16 i Cafeen og 8 i Butikken. For at sikre kvalitet i Sagnlandet Lejres formidling, gennemfører vi hvert år særlige introduktionsforløb for de første gangs ansatte, der bliver formidlingsinstruktører i Publikumsafdelingen. Introforløb sikrer, at alle uanset uddannelsesbaggrund og anden erfaring får fælles forståelse og indsigt i Sagnlandet Lejres formål og pædagogiske arbejdsmetoder for fremme af lyst til læring og stimulering af interesse for kulturhistorie og godt håndværk. Introforløbet består af praksiserfaring, teoretiske oplæg og mesterlære, der ruster instruktørerne til at indgå i Sagnlandets levende formidling.

Et centralt formål er at sikre, at alle formidlingsinstruktører har fokus på "det gode møde" mellem elev og gæst i undervisning og formidling. De lærer derfor at arbejde med narrativ formidling i individuelle roller og bliver gjort fortrolig med at gå i tidstypisk dragt. Dragten forlener dem samtidig med en særlig autoritet og respekt i mødet med gæsterne. Introduktionskurset er i sæsonen fulgt op af følop-læring og mesterlære i de forskellige historiske områder. Gennem sidemandsoplæring bliver årets nye formidlere understøttet og inspireret til at finde hver deres egen formidlerform, der skal være baseret på den enkeltes unikke faglige og personlige kvalifikationer. Det individuelle fokus parret med generel forståelse for Sagnlandets undervisnings- og formidlingspraksis sikrer et autentisk udtryk i mødet mellem formidler og gæst eller elev.

Publikumsafdelingens løbende indsamling af gæsternes evalueringer viser til fulde, at Sagnlandet har et dygtigt og engageret korps af medarbejdere, der brænder for at give gæsterne gode oplevelser. I 2023 er der fortsat høj tilfredshed med formidlingsinstruktørernes faglige formidling, der ligger på 93,8 % "Tilfreds/Meget tilfreds" samt initiativ til dialog, der ligger på 93,2 % "Tilfreds/Meget tilfreds".

De kvantitative målinger af tilfredshed vælger mange gæster at uddybe med kvalitative kommentarer. Et udpluk fra evalueringerne sorteret efter gæsteselement giver indblik i hvad forskellige målgrupper fremhæver som netop deres bedste oplevelse/oplevelser på besøgsdagen. Eksemplerne viser, at det er vigtigt med alsidighed i såvel formidlingsformer, indhold og abstraktionsniveau, når gæsternes alder svinger mellem "0-100 år" og kommer som enten familie, par uden børn, gruppe, alene mv.:

"Jægeren/formidleren i stenalderen. Han var suveræn og formåede at få 25 teenagedrenge til at sidde helt stille og lytte med åben mund til beretningerne. Lærer på egen hånd med klasse.

"Bare at gå tur og sige hej til geder og fisk". Børnefamilie.

"Hygge i/omkring Båldalen". Børnefamilie.

"Male korn og bage det og sejltur. Havde besøget været uden børn, havde der nok været mere mulighed til fordybelse." Børnefamilie.

"At snakke med en forsker i jernalderlandsbyen om opdagelsen af Odins navn på en medaljon." Børnefamilie.

"Stemning og de mange små 'gemte' oplevelser." Børnefamilie.

"Personale i kongehuset, som fortalte (både nogen med og uden kostume)." Børnefamilie.

"Geder for lillepigen. Kongesalen, naturen, hele området, fin urtehave. Manglede hestevognen i dag." Børnefamilie.

Bl.a. potteriet (de voksne). Kyssekarperne (barnet). Sidst men absolut ikke mindst. Kongehallen (aldrig set den før!) og fortællingen der!" Børnefamilie.

"Arkæologiske værksteder var morsomme, dem havde vi ikke prøvet før :)" Børnefamilie.

"Der var mange. Børnene og jeg har virkelig hygget os. Lave armbånd ved væveriet var rigtig godt." Børnefamilie.

"At sejle i træcano og snitte en hårnål. Samt at opleve stemningen." Børnefamilie.

"Natasja ved bueskydning var vildt fantastisk. God til (tog sig tid til) at forklare både børn og voksne på indlevende vis - og enestående fortæller der gør oplevelsen enestående." Børnefamilie.

"Spise is og medbragt frokost i abildgården. Det er et dejligt indhegnet helle hvor vores børn kan lege og forældrene sænke skuldrene. Vi besøger Sagnlandet ca. en gang om måneden og abildgården er et fast stop på vores ture her." Børnefamilie.

"Pigerne smagte nylavet frisk ost, og fik forklaring på hvordan den blev lavet. Samt de lavede lerfigurer og fik at vide, hvordan vi selv kan brænde dem." Børnefamilie.

"Jeg synes det var spændene at se Kongehallen, og især filmen omkring. Det var også sjovt at ro, og dermed få en sjov lille pause." Bedsteforældre med børnebørn.

"Istids stenalderen. Den ansatte var bedårende til at engagere min datter." Børnefamilie.

"Første gang jeg har set den store vikinghal og den er helt fantastisk især når man selv er gammel håndværker og forstår hvad det har krævet at bygge." Børnefamilie.

"Bueskydning og gåtur i naturen." Familie uden børn.

"Snakke med jernalderbørnene fra Fiskerhuset. De var så søde, og fortalte meget. Familie uden børn.

"Smeden /lingvisten i jernalderbyen fortalte om sprog og religion." Familie uden børn.

"Kongshallen og personalets viden og engagement." Familie uden børn.

"Guider i kongehal og jernaldersmedje var utroligt gode fortællere." Familie uden børn.

"Den meget søde og dygtige formidler i Kongehallen, som delte sin store viden om og interesse for musik, og som sang og spillede så smukt, at de besøgende blev helt stille og lyttede med stor interesse; børn som voksne. En virkelig fin oplevelse!" Familie uden børn.

"Der Geschichten Erzähler im Langhaus war top. Auch wenn ich nur wenig dänisch verstehe war es so herrlich erzählt das ich viel verstanden habe. ...und überhaupt alle Menschen waren sehr geduldig mit mir. Danke dafür." Familie uden børn.

"Kongegården og jernalderlandsbyen med engageret personale!" Vennegruppe.

"Se de flotte gamle huse og få en masse frisk luft i flotte omgivelser." Vennegruppe.

"At høre fortællinger inde i Kongehallen, og bare Sagnlandet generelt, er magisk." Vennegruppe.

"Personalets imødekommenhed, engagement og interesse i at fortælle om lige præcis det, de var igang med. Fedt at der blev talt i "jeg-sprog" ("vi spiser herinde" mm) - som om de selv havde været der." Vennegruppe.

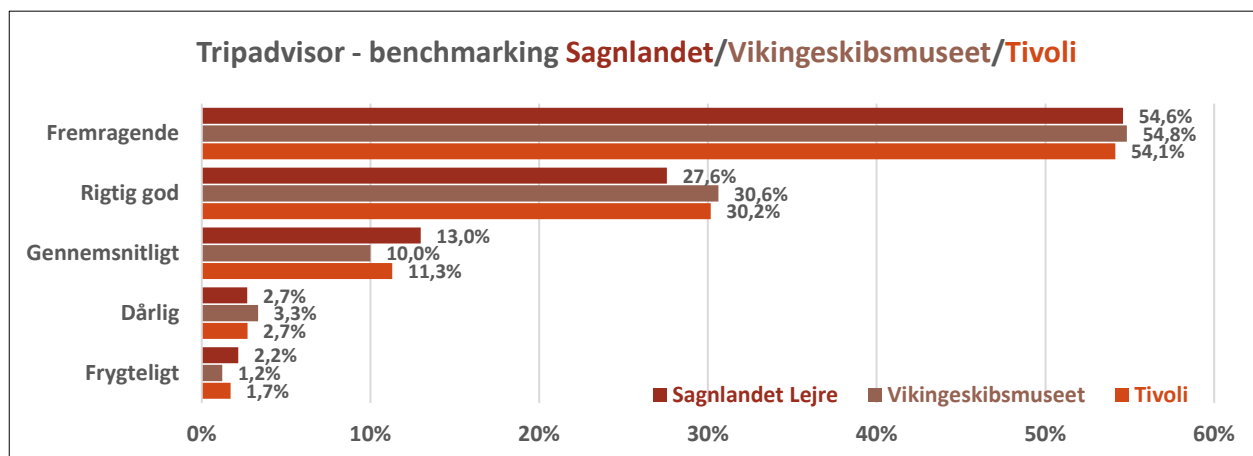

"Kongehallen og urokserne fold og landskabet." Kommer alene.

"Jeg kom primært for at købe noget bestemt i butikken. Jeg elsker museumsbutikker og også jeres, selv om det kan være dyrt. Var her for ca. 1 uge siden med barnebarn og har været her mange gange. Jeres cafe er blevet rigtig god. Fik latte og lagkage- det var godt." Kommer alene.

Adspurgt oplyser 99,0% af gæsterne, at de gerne vil anbefale et besøg i Saglandet Lejre til andre og 94,8% vil gerne besøge Saglandet igen.

Saglandet Lejre linker desuden til brugerplatformen *TripAdvisor* via hjemmeside for at anspore gæster til anmeldelser. Anmeldelserne komplementerer Saglandets skriftlige gæsteanalyser. Benchmarking af gæstetilfredshed viser, at Saglandet ligger på "markedsniveau" sammenlignet med en lokal attraktion som *Vikingskibsmuseet* og en national og international dansk attraktion som *Tivoli*. I 2023 bedømmes Saglandet Lejre som "Fremragende" af 54,6% af gæsterne (54,7% i 2022), som "Rigtig god" af 27,6% af gæsterne (27,1% i 2022) og som "Gennemsnitligt" af 13,0% af gæsterne (13,3% i 2022).

Som nævnt indsamles evalueringer af skolernes tilfredshed efter gennemført undervisningsforløb. Efter sommerferien 2023 blev tidligere års papirskeemaer erstattet af elektroniske skemaer for lettere besvarelse og analyse. I alt 116 skoler evaluerede i 2023 deres oplevelser af undervisningen. Heraf var i alt 97,4 % "Tilfreds" eller "Meget tilfreds" med undervisningen. I 2022 var tallene 98,4 % "Tilfreds" eller "Meget tilfreds". Ikke mindre end 99,1 % vil anbefale andre kollegaer et undervisningsforløb. Igen kan et udpluk af kvalitative citater fra forskellige klassetrin og benyttede forløb illustrere hvad pædagoger, lærere og børn fremhæver som værdifulde ved undervisningen i Sagnlandet Lejre:

"Fordybelse-ro- Fyldige små fortællinger- vi var/er stenalderfolket." Pædagog, børnehave på "De første jægere og fiskere"

"God balance mellem rollespil og tilpasset formidling. God fornemmelse for hvor langt aldersgruppen kunne presses (5-6 år)." Pædagog, børnehave på "De første jægere og fiskere"

"Det var eventyrligt- berigende- livsoplevelse." Pædagog, børnehave på "De første jægere og fiskere"

"Gode aktiviteter. Børnene er glade og interesseret. Flere vil gerne tilbage. Dygtige formidlere. Fedt med kontakt til dyr". Lærer blandet skolegruppe på "Forår og Påske i gamle dage"

"Anderledes læringsrum, bedre indlevelseshøjder." Lærer på "Forår og Påske i gamle dage"

"I er gode til at "lege" gamle dage og spille spil. Alle børn blev aktiveret hele tiden." Lærer, 2. klasse, på "En dag i jernalderlandsbyen Lethra"

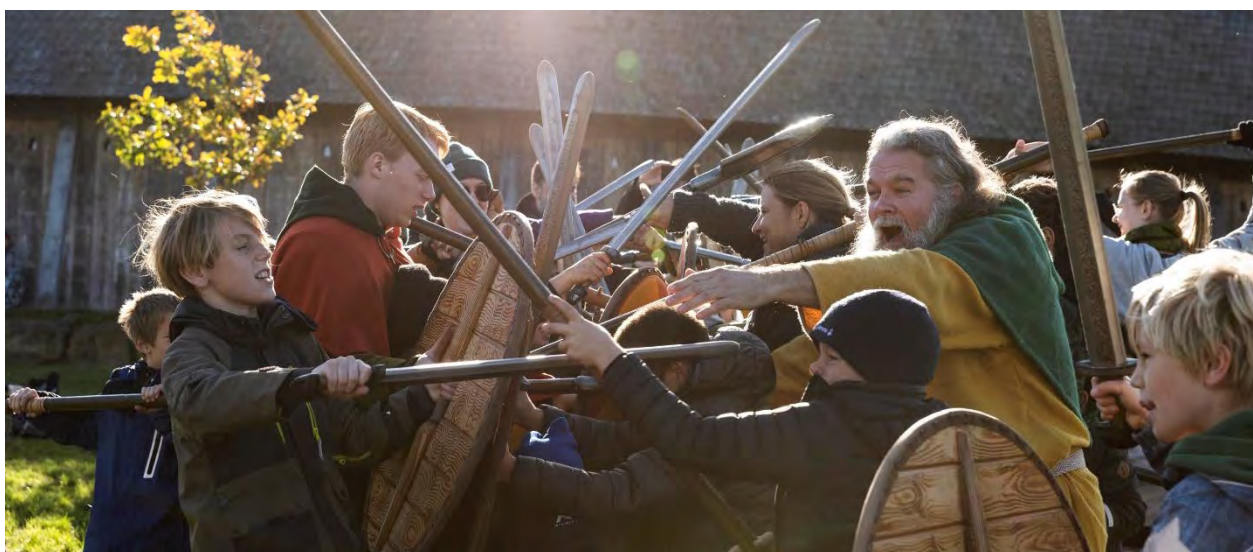
"Maden var virkelig god. Dejligt at børnene måtte være med til at lave maden. Gode undervisere. Sjove lege, styrker sammenholdet. Alt!!! Opdeling i drenge/pige. Maden, underviserne stillede tydelige krav til eleverne. Lærer 2. klasse, på "En dag som viking"

"Leaning by doing, er bedst for indlæringen." Lærer, 3. klasse, på "En dag i jernalderlandsbyen Lethra"

"Fantastisk at blive zoomet ind i en anden tid, via fortælling, påklædning og aktiviteter. Børnene mærker stenalderen og husker!" Lærer, 3. klasse på "De første jægere og fiskere"

"Jernaldermændene er gode til at forklare og inddrage børnene. De er tydelige i deres beskeder og instruktioner. Vi får lov at opleve at bruge remedier på en autentisk måde, I giver børnene ansvar og det er givende at opleve børnene tage opgaverne på sig." Lærer, 3. klasse, på "En dag i jernalderlandsbyen Lethra"

"Engagerede guider med godt tag på børnene.", Lærer 3. klasse, på "En dag som viking"

"Virkelig seriøst engagerede formidlere, som hver gang, møder vores elever (selv dem der har det svært) med positivitet og anerkendelse. Aktiviteterne-særligt i smedjen og ved krigertræning, samt mulighed for at sejle- vores velkomst på gården, hvor vi banker på og med et bliver inddraget og opslugt af vikingetiden" Lærer, 4.klasse på "Kort Lejrscole (3 døgn) i Vikingetid"

"Det har været en god oplevelse for eleverne at leve sig ind i vikingetiden. De tager hjem med mange særlige-fælles- oplevelser. Instruktørernes evne til at "drage" eleverne ind i legen. At have Sagnlandet "for os selv" efter lukketid, var fantastisk for eleverne." Lærer, 4.klasse på "Kort Lejrscole (3 døgn) i Vikingetid"

"Interessante forløb, der engagerer alle eleverne. Eleverne blev aktiveret på pædagogisk måde af professionelt personale." Lærer, 4. klasse, på "En dag i jernalderlandsbyen Lethra"

"Vældig rolig og anerkendende underviser". Lærer, 5. klasse på "Båldalen – prøv kræfter med fortiden"

"Vikinger i rolle, historiefortælling= enormt lærerigt. Det konstante fokus på fælleskabet, fremfor det enkelte individ." Lærer, 5.klasse på "Kort Lejrscole (3 døgn) i Vikingetid"

" Det var en super god lejrskole. Børnene lærte så meget. Underviserne var rigtig gode til at håndtere og formidle til børnene, en særlig tak til 'Dag', da han har gjort et stort indtryk på børnene." Lærer, 5.klasse på "Lang Lejrscole (4 døgn) i Vikingetid".

"Vi var i arkæologisk værksted i stedet for at økse, grutte m.v. og det var et spændende forløb." Lærer, 6. klasse på "Båldalen – prøv kræfter med fortiden"

I 2023 har formidlingsinstruktørerne for lejrskoleophold i vikingetidsmiljøet omkring Kongehallen fokuseret på et styrket samspil mellem Sagnlandet Lejres genskabte Kongehal og det originale fundsted i Gl. Lejre. I de længere lejrskoleforløb er der fra 2023 indlagt en gåtur guidet af Sagnlandets instruktører til Gl. Lejre med besøg på hallens fundsted, der i dag er markeret med lave tørrevægge.

Kombinationen af Sagnlandets tradition for "hands on" formidling og brug af rekonstruktioner og oplevelsen af at stå på det autentiske, arkæologiske fundsted, har givet både elever og lærere en kraftfuld oplevelse af "historiens vingesus". Det nye initiativ giver sig også til positivt til kende i lejrskolernes evaluering:

"... et par af eleverne fortalte at det havde været højdepunktet på turen at høre og se, hvor vikingeborgen oprindeligt har ligget og dit bidrag til den unikke oplevelse." Lærer, mundtlig feedback, Lejrscole, 4. klasse.

"Virkelige gode formidlere-dejligt overnatningshus (især i kolde perioder) -konsekvent autentisk køkken-grej, tøj, madtilberedning – at opleve landskabet ved Lejre som magtcentrum." Lærer, 4.klasse på "Kort Lejrscole (2 døgn) i Vikingetid"

I 2024 arbejdes der videre med stadig styrket forankring mellem Sagnlandet Lejres Kongehalsmiljø og Lejre områdets sagnhistorie, stednavne mv. I 2024 resulterer det bl.a. i et nyt, spændende navn til hele vikingeområdet baseret på samspil mellem lokal stednavneforskning og områdets arkæologiske kulturarv!

Organisation og strategier

Bestyrelsen

Ved årsmødet i marts 2023 blev Søren Michael Sindbæk, professor Aarhus Universitet; Flemming Damgaard Larsen, kommunalbestyrelses- og regionrådsmedlem; Asger Høeg, direktør Asger Høeg Rådgivning og Morten Meldgaard, Professor Københavns Universitet genvalgt for en 2-årig periode fra marts 2023-marts 2025. Bestyrelsen konstituerede sig selv med genvalg af formand Kristian Kristiansen, professor Göteborg Universitet, næstformand Flemming Damgaard Larsen og forretningsudvalgsmedlem Peter Skak Iversen, fhv. vicedirektør Dong Energy.

Strategi for fonds- og forskningsindsatser

På bestyrelsens og ledelsens strategiudviklingsseminar i 2019 er retning for Sagnlandets langsigtede udvikling, efter åbningen af Kongehallen i juni 2020, fastlagt under overskriften:

VISION: "Sagnlandet Lejre skal udvikle sig til en minidestination med Kongehallen som epicenter".

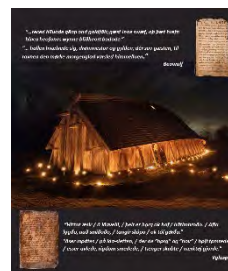
Visionen fungerer som ledestjerne for Sagnlandets indsatser på tværs af afdelinger og enheder samt i eksterne samarbejdsrelationer, turismesamarbejder, markedsførings og branding indsatser.

Sagnlandets fondsstrategi er fastlagt af bestyrelsen i 2021. Fokus er fremme af fem større projekter de kommende år. Realisering af projekterne vurderes i forhold til løbende fundraising muligheder:

- Publikation om Kongehallen og den forskning Sagnlandet har lagt til grund for sin genskabelse af Danmarks største bygning fra oldtiden, kongehallen fra 700-tallet, udgravet ved Gl. Lejre i 2009.
- Dyrenes Sagnland – Dyr i tro & tjeneste. Anlægs- og formidlingsprojekt for fremme af formidling af Sagnlandets dyrehold og landskab i samspil med Sagnlandets forskellige historiske miljøer.
- Væv på vægge- Fortællinger i billedvæv og boligtekstiler. Forsknings- og formidlingsprojekt, der skal vise en Kongehals aristokratiske miljø vha. tekstiler til højsæde, bænke, vægtæpper mv.
- Den herligste hal – Farvestrålende fortidsarkitektur. Forsknings- og formidlingsprojekt, der skal vise en Kongehals aristokratiske miljø vha. bemaling af arkitektoniske detaljer ude og inde.
- Høj & Højfolk – Vikingernes verdensopfattelse. Anlægs- og formidlingsprojekt og Kongehalsprojektets ”tredje ben” i form af digitalt formidlings- og udstillingsrum i stor ”gravhøj”, hvor vikingernes religiøse forestillingsverden og nordisk mytologi formidles.

I 2023 er to af forskningsstrategiens fem store projekter under realisering, mens et tredje er ved at blive forberedt til fondsansøgning:

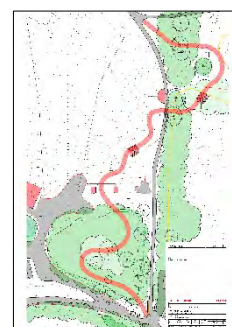
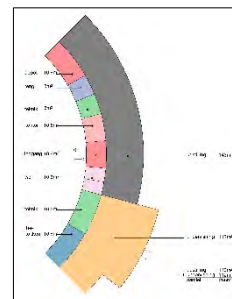
Projekt Kongehalspublikation: Under et års forskningsorlov til Sagnlandet Lejres direktør i perioden 1. april 2021-1. april 2022 er et omfangsrigt rå manuskript om Sagnlandet Lejres genskabte Kongehal udarbejdet med den foreløbige arbejdstitel ”*Kosmologi, Kongemagt & Kongehalsarkitektur – oplyst ved Bēowulf og Völuspá*”. Den kommende publikation bygger på en bred vifte af kilder: arkæologiske fund, ikonografiske kilder, historiske kilder, islandske sagaer, fornaldersagaer, skjaldekvad, mytologiske kilder, etnografiske kilder og folketro. Et vigtigt formål med publikationen er at tilvejebringe et samlet overblik over primærkilder, der i de kommende år skal danne fagligt grundlag for fortsat udvikling af spændende formidling og undervisning i Sagnlandets nybyggede royale kongehalsmiljø på grænsen mellem yngre jernalder og vikingetid. Bogen belyser samspillet mellem jernalderens og vikingetidens kosmologi (dvs. den religiøse forståelse af verdens sammenhæng og indretning) og hvordan denne mentale kosmologiske verdensopfattelse udtrykkes i de kongelige haller arkitektur, indretning og rituelle brug. I 2023 er der arbejdet med bogens omfattende illustrationer. I 2024 skal der tilvejebringes eksterne midler til bogens publikation. Arbejdet med publikationen har allerede betydet, at Sagnlandets hidtidige navn, *Ravnebjerg*, for sit vikegeområde med Kongehallen fra og med 2024 er døbt *Fredsbjerg* ud fra stednavneforskning i Lejrehallernes udgravningsområde.

Projekt Dyrenes Sagnland: I perioden ultimo 2021-ultimo 2022 blev der arbejdet på at rejse eksterne fondsmidler til Projekt Dyrenes Sagnland. I oktober 2022 resulterede det i en generøs donation på 42,3 mio. kr. fra *Annie & Otto Johs. Detfle's Fonde (OJD-fondene)*. Projekt Dyrenes Sagnland skal styrke og udbygge Sagnlandets formidling af sine historiske dyreracer, der fra stenalder til 1800-tal har spillet en vigtig rolle i samfunds- og landskabsudvikling. Det samlede prospekt og byggeprogram omfatter – ud over byggemodning i form af etablering af vand, el, fibernet og kloak – fem forskellige hovedelementer og udformes i samarbejde med Wohler Arkitekter, der bl.a. har tegnet Louisiana, Kongernes Jelling mv.:

- Det Grønne Hus er en ny udstillingsbygning på ca. 325 m² suppleret med friluftsscene og aktivitetsområder. Udstillingsbygningen opdeles i to zoner, udstillings- og fordybelseszone, der efter behov kan sammenlægges eller adskilles. Fleksibel zoneopbygning sikrer, at bygningen kan håndtere brugergrupper med forskellige behov samtidigt. F.eks. naturvejlederundervisning, foredrag og møder, samtidig med at udstillingszone er tilgængelig for alle gæster på egen hånd.
- Den Vilde Vej er en 330 meter lang kørestolesejnet panorama- og oplevelsesrute, der leder gæsterne gennem to store dyrefolde med henholdsvis vildsvin samt får, geder og kreaturer. Den Vilde Vej konstrueres som en bred træbro, der slynger sig gennem et naturskønt og kuperet istidsmoræne landskab og visse steder når op i 5-6 meters højde over terræn. Den Vilde Vej begynder ved *Dragtværksted* og leder med svag stigning ud til *Krikkebjerg huse*, 1800-tals området, der i dag er vanskeligt tilgængeligt for dårligt gående pga. de store terrænforskelle.
- To "Madpakkeoaser" for familiepicnic i det grønne med tilknyttet legeområde for Sagnlandets mindste gæster etableres ved *Krikkebjerg Huse* og *Det Grønne Hus*. Legeområderne skal bl.a. bestå af smukke klatredyr, der repræsenterer udvalgte 1800-tals tamdyrsracer og stenalderens jagtdyr. I oaseområderne skal motoriske færdigheder hos de mindste børn stimuleres.
- Vinterstalden er en ca. 300m² stor, moderne løsdriftsstald til gavn for såvel dyrevelfærd og Driftsafdelingens håndtering af dyrehold. Vinterstalden gør det muligt at invitere skoleklasser "bag kulisserne" med Sagnlandets dyrepassere og naturvejleder, hvor børnene kan komme tæt på dyrene og lære om deres adfærd, håndtering mv.

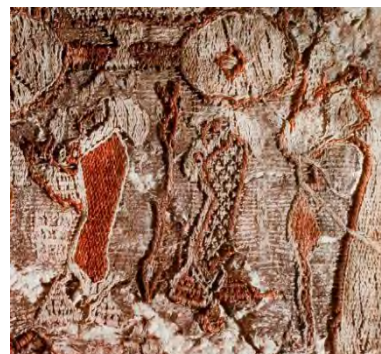

- Værkstedsrenovering omfatter en opgradering af Sagnlandet Lejres nuværende driftsfacilitet *Tømmerladen* med tilhørende omgivelser. *Tømmerladen* ligger i nær tilknytning til kommende Vinterstald. Samspil mellem *Tømmerlade* og *Vinterstald* vil effektivisere drift af Sagnlandet Lejre som økologisk besøgslandbrug.

Projekt Dyrenes Sagnland skal desuden drives bæredygtigt vha. jordvarme og solceller. De forskellige elementer i projektet etableres etapevis gennem de kommende år og forventes fuldt realiseret i 2026.

Ultimo 2023 er indgået aftaler med lokale entreprenører om den indledende byggemodning i form af nedgravning af el, vand, kloak og fiber til de kommende projektelementer efter opnåelse af diverse tilladelser og dispensationer fra Lejre Kommune, Fredningsnævn, Miljøstyrelse m.fl. De første grave- og anlægsarbejder begynder primo 2024.

Projekt Væv på vægge er ultimo 2023 ved at blive defineret som forudsætning for udarbejdelse af fondsansøgning. Visionen er at fylde Kongehallen med tekstiler, som understøtter magt og pragt. Dragtværkstedet er derfor i gang med forstudier for afklaring og planlægning af det store, endelig projekt, der omfatter forskellige typer af tekstiler. De omfatter en vævet billed-remse på langvæg bag højsædet. Billedvævningen skal både demonstrere ypperligt håndværk fra yngre jernalder/vikingetid og gennem billedsiden tilvejebringe et pædagogisk redskab til fortælling af Lejreområdets signatursagn *Beowulf-kvadet*. Dette heltekvad med rødder i 500-tallet udspiller sig for størstedelen netop i skjoldungekongen Roars kongehal. Håndvævning af denne type billedtekstil, der optræder i det norske gravfund fra *Oseberg* fra 834 e.Kr., kaldes fri gobelinvævning. Udover at arbejde med håndværksmæssig rekonstruktion af den forhistoriske væveteknik, afsøges samtidig muligheder for at fremstille dele af billedremsen vha. avanceret digital væv. Tekstilprojektet rummer dermed – som Kongehalens billedskærerarbejder – et vigtigt innovationselement, hvor fortidens håndværksmæssige kunnen skal overføres til fremtidens teknologier. Målet er, at Sagnlandets projekt bliver en rollemodel for fremtidige kulturarvsprojekter indenfor viden og fremstilling af avanceret tekstilhåndværk, hvor fortid og fremtid forbindes. Forstudierne fortsættes i 2024, hvor målet er at præsentere et gennemarbejdet *forprojekt* for udvalgte fonde, der efter gennemførelse, skal lede frem til prissætning og projektering af det store, samlede tekstilprojekt.

Sagnlandet Lejres Forskningsstrategi følger fondsstrategien men lægger derudover vægt på løbende udvikling og prioritering af Sagnlandets eksisterende styrkepositioner inden for keramik- og tekstilteknologi samt formidlingsdidaktik og læring. Disse styrkepositioner kommer bl.a. til udtryk i følgende eksterne samarbejder og rekvirerede opgaver i 2023.

I 2023 har Sagnlandet Lejres Dragtværksted f.eks. udført en ny rekonstruktion af Danmarks mest berømte gravfund fra bronzealderen, *Egtved-pigen* på bestilling af Nationalmuseet. På baggrund af de seneste videnskabelige analyser af gravens tekstiler er den unge kvindes skørt og bluse rekonstrueret. Det samme er gravens 2x2,6 m store, vævede uldtæppe, der aldrig tidligere er rekonstrueret. Til tæppet måtte Sagnlandet fremstille en ny, to-bommet og 3 meter bred væv for rundvævning og med en opsætning inspireret af traditionel armensk tæppevævning. Rundvævning er en meget speciel vævemetode, der benyttes før den såkaldte "opstad-væv" gør sin entre i Nordens jernalder. Dragt og tæppe skal indgå i Nationalmuseets egen formidling af bronzealderen.

I 2023 har Sagnlandet Lejres Potteri indledt samarbejde med Ph.d.-studerende Adam Cordes, Aarhus Universitet, afdeling for Afgrødegenetik og Bioteknologi, samt Nationalmuseet, afdeling for Miljøarkæologi og Materialeforskning om rekonstruktion af lerkar fra Tragtbægerkultur i yngre stenalder. Karrene skal bruges til eksperimentalarkæologiske forsøg med ølbrygning, da et af projektets hypoteser er, at de tidlige agerbrugskulturer kan have maltet korn og brygget øl. Øllet kan derfor være en del af "den neolitiske pakke", som et sekundært fødevarerprodukt og et af de nye elementer, som bønderne bringer med sig til det sydsandinaviske område. Projektsamarbejdet fortsætter i 2024.

Kvalitetsledelsessystem

I 2020 blev udvikling af et samlet kvalitetsledelsessystem for Sagnlandet Lejre søsat. Målet er løbende dokumentation af såvel eksisterende som fremtidige, væsentlige arbejdsgange og procedurer i alle Sagnlandets Lejres forskellige afdelinger. Kvalitetsledelsessystemet sikrer ensartethed, overskuelighed og transparens i organisationen, dens opgaver og ressourcer for bedst mulig opgaveløsning, prioritering og bemanding. I daglig tale omtaler vi procedurer som "Pixibøger", der – afhængigt af emne/arbejdsgang – kan være sammensat af en eller flere standardiserede "legoklodser", der kan kombineres på kryds og tværs i forskellige "produkter".

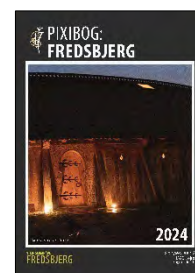
I 2023 er der færdiggjort følgende Pixibøger:

- Sagnlandets Lejres særlige pædagogik og didaktik. Denne Pixibog blev iværksat i 2022 i forbindelse med generationsskifte, hvor 34 års erfaring med undervisnings- og formidling skulle dokumenteres og fastholdes. Den omfattende Pixibog med teori og kilder er nu klar til brug ved oplæring af nye formidlingsinstruktører fra sæson 2024.
- "Fredsbjergs Vikinger" ny kernefortælling til vikingområdet med Kongehal som epicenter. Efter de første års praktiske erfaringer med Kongehallen og i kombination med kommende forskningspublikation om kongehallernes miljø og brug, er der i 2023 skrevet en helt ny kernefortælling om Sagnlandets vikingemiljø til brug ved formidling og undervisning. Af samme grund skifter vikingemiljøet navn fra "Ravnebjerg" med fokus på rejsende vikinger til "Fredsbjerg" med fokus på formidling af Kongehallens arkæologiske og mytiske forankring i Lejreområdetets kulturarv i form af lokale stednavne (som "Fredsbjerg"), arkæologiske fund, tegn og myter om Skjoldungernes kongeslæggt. Pixibogen om "Fredsbjergs vikinger" hjælper til at klæde alle Sagnlandets formidlingsinstruktører på til at give en grundlæggende fortælling om fund, mennesker, myter, sagaer, magtsymboler og meget mere. Den danner nu fundament for yderligere udvikling af formidling via fortællinger og aktiviteter om Lejreområdetets egne historie i yngre jernalder og vikingetid.

Forretningsudvikling

Ved udvikling og implementering af "Ny organisation" i 2020 definerede en nedsat arbejdsgruppe af sagnlænderne på tværs af afdelinger et gennemgående mål og mantra for samarbejde og salg: "Nemt & Bekvemt". Både for kunder ved køb og medarbejdere ved afvikling. Med det afsat har Sagnlandets Udviklingsafdeling i dialog med andre afdelinger udviklet 4 nye salgspamfletter i 2023 med hver sit kundefokus. De omfatter:

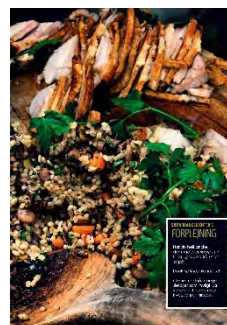
- Møder og seminarer til firmaer der har brug for at være "ude af huset" til afvikling af eget indhold. Det kan f.eks. være i forbindelse med strategidag, seminar, bestyrelsesmøde, jobsamtaler mv. Leje af mødelokaler og AV-udstyr kan kombineres med andre af Sagnlandets tilbud om forplejning, mødebryllups med aktivitet og rundvisninger, der gør mødedagen til en forfriskende oplevelse.
- Aktiviteter og teambuilding for erhverv til firmaer som vil ud og "ryste posen og medarbejderne sammen". Sagnlandet tilbyder teambuilding aktiviteter, hyggedage, sommerfester, aftensmad mm. Aktiviteter eller aftensmad kan kombineres med en mødedag, hvorfra alle går glade hjem efter en dag i anderledes og spændende rammer.
- Aktiviteter for private til grupper, der ikke kommer i virksomhedsregi. Sagnlandet tilbyder forskellige kombinationer af forplejning, leg, fortælling, rundvisning mv. for dem, der gerne vil invitere familien og/eller venner til f.eks. en anderledes fødselsdag og lignende.

- **Erhvervsklub.** Sagnlandets erhvervsklubfolder er i 2023 omarbejdet. Primært fokus på medlemskabets værdiskabelse er lagt på medarbejderpleje gennem adgang til gode oplevelser i Sagnlandet og dernæst på netværksopbygning. I 2023 er Erhvervsklubmedlemmers brug af Sagnlandet til netop hygge og teambuilding steget, da flere og flere af virksomhedernes medarbejdere bruger VIP-adgangskortet flittigt. Personale fra Erhvervsklubbens 26 virksomheder har i 2023 aflagt ikke mindre end 319 besøg.

I samspil med udarbejdelsen af de nye salgspamfletter for 2024 er der også udviklet nye salgsprodukter. Et sådant er "Til middag hos Kongen". Det er i 2023 testet på forskellige virksomheder, der efterspurgte mulighed for aftensmad i Kongehallen. Konceptet er nu en ny "legoklods" i Sagnlandets produkt-sortiment fra 2024. Når en virksomhed bestiller "Til middag hos Kongen", har de Kongehallen for sig selv fra kl. 17.00-22.00. Her byder vikingekongen velkommen og er vært under arrangementet. Det inkluderer en lækker buffet med mindst 3 slags kød, salater, varm ret, brød og smør, alt inspireret af vikingetidens råvarer. Hertil rødvin i glasset. Glas samt øvrigt service – undtagen kniv og gaffel – er rekonstruktioner af arkæologiske fund, der understøtter totaloplevelsen. Under tafler underholder kongen og hans folk. Herunder skjalden med fortælling og eventuelt terner med musik. Der afsluttes med lækker dessert og mjød. Konceptet er et hit og flere grupper bestiller den unikke kulturhistoriske oplevelse.

For at gøre Kongehallen tilgængelig for små virksomheder i Sagnlandets lokalmiljø i Lejre Kommune, videreudvikler vi konceptet i 2024 med "Til julemiddag hos kongen". Her kan små virksomheder, der dominerer Lejreområdet erhvervsliv, bestille en unik julefrokost på udvalgte dage, hvor de deler hallen med andre virksomheder og får mulighed for uformelt netværk.

Forbedret handicapadgang ved Sagnlandet Lejres indgang

I 2023 gav Sagnlandet Lejres Venner en fantastisk gave til gavn for gangbesværede og børnefamilier med klap- og barnevogne. Venneforeningen finansierede en smuk flisebelægning af områderne foran Butikkens ind- og udgang. Det faste underlag af fliser forvandlede en køn men lidet funktionel perlestensbelægning til let tilgængelige ind- og udgangsveje, så hverken kørestols eller barnevogns hjul kører fast i gruset.

Tilgængelighedsprojektet blev realiseret gennem et godt samarbejde mellem kørestolsbruger og medlem af foreningen Sagnlandet Lejres Venner, Vibeke Sørensen, Venneforeningens bestyrelse og Sagnlandet Lejres Driftsafdeling. Dette samarbejde har resulteret i en kortlægning af Sagnlandets generelle handicaptilgængelighed og anvist, hvor forbedringer på tværs af Sagnlandet Lejres 43 hektar store naturlandskab kan gøre yderligere gavn. Her skal lyde en varm tak til Sagnlandet Lejres Venneforening.

MARKEDSFØRING OG KOMMUNIKATION

Sagnlandet Lejre skaber løbende opmærksomhed om sit alsidige virke, hvilket bidrager til positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjælland som udflugtsmål. Sagnlandets aktiviteter og spændende historiske miljøer appellerer bredt til kulturturister, børnefamilier, skoler og institutioner, der ønsker at kombinere leg og læring med aktive natur- og kulturoplevelser. Kommunikations- & Salgsafdelingens aktive PR-indsats fokuserer særligt på synlighed via sociale medier og digitale platforme. Dertil kommer samarbejder med diverse medieaktører på ad hoc basis. De omfatter f.eks. filmselskaber, public service-medier, kommercielle medier, danske og udenlandske freelance rejsejournalister m.fl. Afhængigt af medie- og målgruppe vinkler og skriver Sagnlandet sine egne historier forskelligt for at nå så stor en del af Danmarks befolkning som muligt. Målet er at styrke befolkningens interesse for kulturhistorie i almindelighed og kendskabet til Sagnlandet Lejres kulturhistoriske arbejde og aktiviteter i særdeleshed. Det skal sikre, at Sagnlandet er "top of mind", når familier og turister skal vælge mellem dagens mange, eksisterende kultur- og oplevelsestilbud.

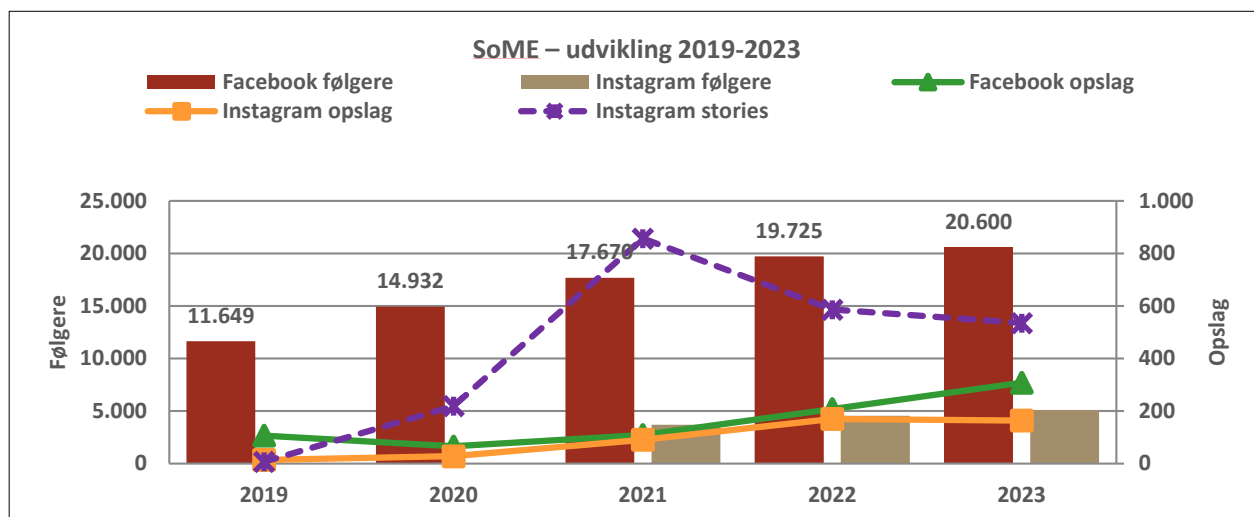
Digital PR via www.sagnlandet.dk

I 2023 har 106.000 unikke brugere besøgt www.sagnlandet.dk. I 2022 var tallet 98.031 brugere. En vækst på +8,1 %. Måling af hjemmesidetrafik påvirkes til stadighed af ny lovgivning, der regulerer mulighed for registrering af trafik. Sagnlandets har løbende fokus på at optimere hjemmesiden i takt lovreguleringer og udvikling inden for søgemaskinernes søgealgoritmer.

Digital PR via SOME

I 2023 har Sagnlandet Lejres Kommunikations- & Salgsafdeling produceret og uploadet følgende på Sagnlandets Sociale Medier:

- Facebook: 308 opslag og 23 video reels. Herudover er der postet 27 events.
- Instagram: 164 posts, 23 video reels samt 535 stories.

Grundet det øgede fokus på Sagnlandets SoMe platforme har Sagnlandet Lejres:

- Facebookprofil har opnået 20.600 følgere sammenlignet med 19.725 i 2022. En vækst på +4,4%.
- Instagramprofil har opnået 5.100 følgere sammenlignet med 4.539 i 2022. En vækst på +12,4 %.

Presseindsats og særlige mediesamarbejder

I 2023 har Sagnlandet Lejre:

- Skrevet 9 pressemeddelelser målrettet særligt udvalgte medier, som herefter har produceret redaktionelle historier.
- Haft et mediesamarbejde med DR2 om ekstraafsnit til dokumentarserien "Danmarks Første Konge".
- Haft et mediesamarbejde med en af Danmarks mest kendte youtubere på børn- og ungeområdet, Alexander Husum. Resultatet af samarbejdet blev en over 20 minutter lang video "24 timer som VIKING".

Det døgnlange ophold tog afsæt i Sagnlandet Lejres lejrskoleforløb. Alexander Husum har 440.000 følgere og videoen kan ses på hans YouTube kanal på: <https://www.youtube.com/watch?v=EuPJr3u5nhw>. Pt. er den vist over 198.600 gange. Husums målgruppe er folkeskolens mellemtrin, svarende til den primære målgruppe i forhold til undervisnings- og lejrskoleforløb i vikingområdet. Samtidigt henvender videoen sig ligeledes til den del af vores gæster som udgør familier med børn på det alderstrin. Samarbejdet med youtuberen er planlagt til at fortsætte med produktion af yderligere materiale i 2024.

- Haft et samarbejde med produktionsselskabet Strictly i forbindelse med en større global markedsføringskampagne for et internationalt sportshold. Samarbejdet er endnu underlagt en NDA (Non-Disclosure Agreement), da det producerede materiale først sendes i andet kvartal 2024. Kampagnen markedsfører foruden den kommercielle partner de to nordiske lande Danmark og Norge som rejsedestinationer, Kampagnen sætter blandt andet fokus på vikingetidens kulturarv og periodens store betydning for nutidens skandinaviske selvforståelse.

Turismesamarbejder

En vigtig turismefremme indsats er Sagnlandet Lejres faste samarbejde med destinationsselskabet *VisitFjordlandet* og områdets øvrige turismeaktører. Ud over et stort indstik i Jyllands-posten om området (Lejre-Roskilde-Frederikssund) som attraktivt feriemål, har Sagnlandet via *VisitFjordlandet* haft besøg af en række internationale bloggere i 2023 for international eksponering. Denne indsats har især været fokuseret på det tyske marked.

I 2023 har Sagnlandet Lejre indgået aftale med *VisitFjordlandet* om et nyt samarbejde, der opstartes i 2024. Som led i samarbejdet bliver Sagnlandet Lejre destinationens case for *Visit-Data*. Det er et nyt dashboard, der skal sætte aktører i turismebranchen i stand at arbejde kvalificeret med forskellige typer af statistiske data. F.eks. vejrdata, teledata, forbrugsdata, data for overnatninger, benchmark data fra andre attraktioner, mv. Målet er at man som attraktion løbende kan tilpasse sig bedst muligt til nationale såvel som internationale gæsters behov, interesse og antal. I løbet af 2024 fokuseres der på to konkrete cases, som skal eksemplificere om og hvordan turismeaktører kan få glæde af sådanne data. De to udvalgte cases er:

ATTRAKTION DASHBOARD

Beskrivelse

Dette dataprodukt giver indsigt i data fra attraktionens POS/billetsystem, herunder besøgstal, billetsalg og omsætning fordelt på relevante parametre. Data kan derudover sammenholdes med et benchmark for andre attraktioner for at følge egen udvikling sammenholdt med markedets.

Eksempel

Attraktionen kan nemt få et overblik over omsætning og hvilke varegrupper, den fordeler sig på.

Målgruppe

Attraktioner, herunder fx museer, dyreparker og forlystelsesparker

Datakilder og integrationer

(Nye aftaler indgås løbende)*

BilletExpressen

nets

Amero

Telia

DANMARKS
STATISTIK

*Dataproduktet er afhængigt af egen data via en af de etablerede integrationer.

- Internationale besøgende.
- Gæster der er medlemmer af ældresagen.

Disse valg er truffet ud fra overvejelser om potentiale og kvalitet af tilgængelige data.

Kongeligt besøg i Danmarks største vikingehal

Den 17. juni 2023 blev en særlig mærkedag for Sagnlandet Lejre. Her lagde intet mindre end 3 nordiske regenter vejen forbi. Det skete ved et privat besøg af hendes Majestæt Dronning Margrethe ledsaget af det norske Kongepar, Deres majestæter Kong Harald og Dronning Sonja. Anledningen var, at Sagnlandets protektor, Hendes Majestæt Dronningen, ønskede at præsentere den imponerende Kongehal. Værter for de tre regenter var Sagnlandet Lejres bestyrelsesformand, professor Dr.phil. Kristian Kristiansen og direktør Lars Holten samt Lejre Kommunes borgmester Tina Mandrup. Ved den private frokost og rundvisning i Kongehallen deltog desuden repræsentanter for de to store fonde, der i 2015 tilsammen donerede 75 mio. kr. til realisering af Kongehalsprojektet. Fra A. P. Møller Fonden deltog således bestyrelsesformand Ane Mærsk McKinney Ugglå og direktør Mads Lebech og fra Augustinus Fonden bestyrelsesformand Anne Birgitte Gammeljord og direktør Frank Rechendorff Møller.

Under det private arrangement fremviste en række af Sagnlandet Lejres eksperter deres arbejde med alt fra rekonstruktion af vikingetidens tekstilhåndværk til sagafortælling og våbenformidling. Sagnlandets Cafe havde til lejligheden kreeret en særlig vikingeinspireret menu ledsaget af franske vine. Alt serveret på rekonstrueret service og af "opvartere" i de smukkeste vikingedragter produceret i Sagnlandet Lejre. Det blev en mindeværdig dag for alle deltagere ledsaget af spændende samtaler om hvordan en 700-tals kongehal har været indrettet og udsmykket med pragtfulde farver og smukke tekstiler på vægge og bænke.

ØKONOMI

Årsresultat 2023

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2023 (kr.)	2022 (kr.)
Undervisningsministeriet (driftstilskud)	5.407.000	5.230.000
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.297.385	2.290.415
Diverse offentlige	92.470	61.360
Entreindtægter	8.173.856	6.844.256
Varesalg, butik og kiosk	4.647.108	3.631.230
Øvrige indtægter	3.167.765	2.951.729
Periodisering donationer (Velkomstcenter 2009, Hvidesøhus 2019, Sagnkongernes Verden 2021)	2.523.198	2.472.748
NETTOOMSÆTNING	26.308.782	23.481.738
Vareforbrug	-2.939.769	-2.339.080
Andre driftsindtægter (Omsætning indkøbscentral – byggeri Sagnkongernes Verden)	305.951	474.267
Andre driftsindtægter (Lønrefusioner))	885.460	968.788
DÆKNINGSBIDRAG	24.560.424	22.585.713
Personaleomkostninger	-17.857.291	16.477.596
Øvrige omkostninger (salgs-, ejendoms-, auto- og administrationsomkostninger)	-4.260.695	-4.198.912
Af- og nedskrivninger	-1.329.363	-1.296.350
Andre driftsomkostninger (omkostninger vedrørende byggeri Sagnkongernes Verden)	-299.952	-464.965
DRIFTSRESULTAT	813.123	-280.481
Indtægter af kapitalandele	-841.443	-839.703
Andre finansielle omkostninger	-92.463	-151.812
ÅRETS RESULTAT	-120.783	-1.271.996
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Henlæggelser til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver ¹⁾	0	0
Overført resultat	-120.783	-1.271.996
I ALT	-120.783	-1.271.996

1) Sagnlandet Lejres mange historiske miljøer er særdeles vedligeholdelseskrævende. Hensatte midler gør det muligt at gennemføre større, samlede renoveringer af bygninger og landskabsinstallationer på forsvarlig vis.

Siden 2016 har resultatopgørelsen afspejlet, at Fonden Sagnlandet Lejre har bygget "Sagnkongernes Verden" finansieret af private fonde. Det gælder fortsat i resultatopgørelse 2023, om end i begrænset omfang, idet sidste inventarproduktion og indretning er tilendebragt i 2023.

Sagnlandets dækningsbidrag udgør i 2023 i alt 24,6 mio. kr. sammenlignet med 22,6 mio. kr. i 2022. Sagnlandet har i 2023 formået at øge egne indtægter med ca. 19% i forhold til 2022. Efter af- og nedskrivninger, herunder ekstraordinær nedskrivning af Driftsafdelingens dyrehold og Dragtværkstedets tekstillager i 2023, ender året med et samlet underskud på 121.000 kr.

Samfundsregnskab

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- Direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter.
- Indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt.
- Bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet.

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkeds Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turlisters forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

Sagnlandets direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidrag fra samfundet til Sagnlandet i 2023 er på 2.473.862 kr. (I 2022 var samfundets nettobidrag 3.061.934 kr.)

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 5.230.523 kr. mindre end de samlede driftstilskud på 7.704.385 kr., som Sagnlandet Lejre i 2023 modtog i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

Målt på regnskabstal har Sagnlandet i 2023 således returneret ca. 68 % (5,2 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet 2023

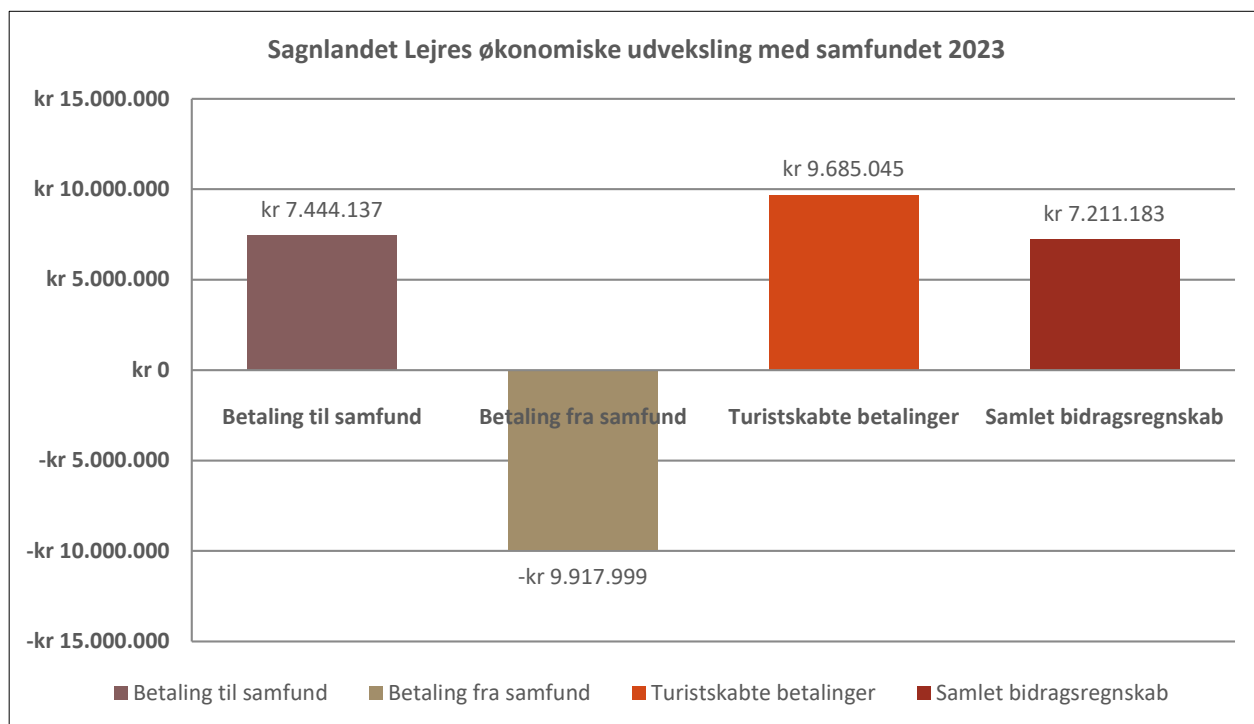
BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	5.104.426 kr.	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.704.385 kr.
ATP	127.274 kr.	Købsmoms, netto	1.167.900 kr.
Salgsmoms	1.767.072 kr.	Refusion, fleks-job mv.	885.460 kr.
Energiafgifter netto	157.835 kr.	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	10.157 kr.
Fleksjobbidrag Stat	100.207 kr.	Refusion, energiafgifter	57.627 kr.
AUD, FIB, Barselsfond mv.	187.323 kr.	Div. offentlige tilskud	92.470 kr.
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	7.444.136 kr.	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	9.917.998 kr.
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		2.473.862 kr.	

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 68 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2023

Antal besøgende i alt	75.689	
	Hvoraf 62.466	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
	Hvoraf 10.188	besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
	Hvoraf 3.035	besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
I alt udgør	54.962	af det samlede besøgstal endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	24.121.706 kr.	
Af samlet antal besøgende vælger	3.550	at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.549.852 kr.	
Samlet skaber alle de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	27.671.558 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	13.835.779 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	36	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 36 arbejdspladser bidrager med	9.685.045 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	7.211.183 kr.	Samlet set bidrager Sagnlandet positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.

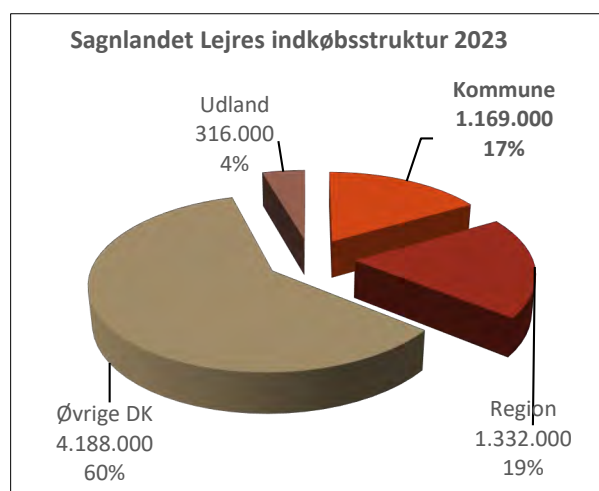
Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks seneste økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (Kyst/Naturturisters døgnforbrug 2022) og sammensætningen af Sagnlandets 75.689 besøg i 2023 opgjort vha. gæsteanalyser.

Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 9.685.045 kr. i turistkabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 2.473.862 kr. fratrækkes de turistkabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2023 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 7.211.183 kr. (I 2022 var Sagnlandets nettobidrag 5.759.012 kr.).

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2023 i alt 7.005.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser. (I 2022 var beløbet på i alt 7.554.000 kr. ex. moms).

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi. I 2023 har Sagnlandet lagt betalinger for 1.169.000 kr. alene i Lejre Kommune til gavn for det lokale erhvervsliv. Vi forventer, at det tal øges i 2024 i takt med realiseringen af Sagnlandet Lejres aktuelle store fondsfinansierede projekt, Dyrenes Sagnland, i årene 2024-2026. I 2022 var beløbet Sagnlandet erlagde i Lejre 1,0 mio. kr., i 2021 var det 1,4 mio. kr., i 2020 var det 2,4 mio. kr., i 2019 var det 11,9 mio. kr., i 2018 var det 3,1 mio. kr., i 2017 var det 3,3 mio. kr., i 2016 var det 3,4 mio. kr. Tilbage i 2015, før Sagnlandet Lejre iværksatte sine store udbygningsarbejder Sagnkongernes Verden og Historisk Spisehus, var tallet 0,8 mio. kr.

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

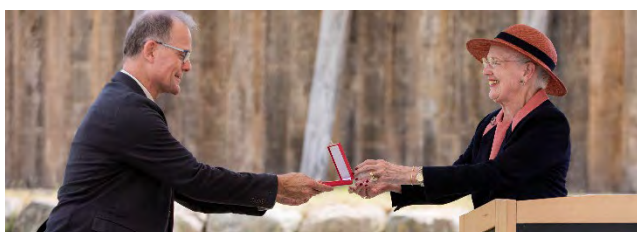
ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed i 2023 skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 7,2 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning. Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor har ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden med konsekvens for fremtiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- Sagnlandet Lejre er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse.
- Sagnlandet Lejre er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse". Disse seværdigheder symboliseres ved et brunt Johannekors på vejviserskilte ved landevejene for at gøre opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- Sagnlandet Lejre er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A. Det gør det muligt for givere at fratrække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være Sagnlandet Lejres protektor.
- Sagnlandet Lejre ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.
- Sagnlandet Lejre modtog i 2020 Snedkerprisen som innovativ bygherre, der med Kongehallen har vist et prisværdigt eksempel på udøvelse af snedkerhåndværket, der er teknologisk innovativt og præget af stor respekt for håndværkstraditioner.
- Sagnlandet Lejre modtog i 2020 Amalienborgmedaljen og Amalienborgprisen i påskønnelse af genskabelsen og formidlingen af Kongehallen samt Sagnlandets øvrige formidling fra jægerstenalder til 1800-tal.

TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2023 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets ulønnede bestyrelse samt vores mange netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2023.

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:

Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

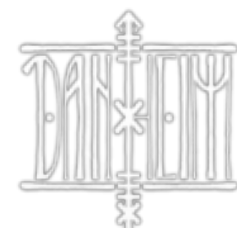
Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde (*Projekt Dyrenes Sagnland*), A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (*Projekt Sagnkongernes Verden*), Augustinus Fonden (*Projekt Sagnkongernes Verden*), Lejre Kommune og Roskilde Kommune (*Skoleaftale 2022-2023*) Sagnlandets Venner i Lejre (*frivillig hjælp og forbedret handicapadgang*).

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes:

Furi Appel og Gunnar Niskers Fond. Medlemmerne af Sagnlandet Lejres Erhvervsklub (BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, København; BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, Roskilde; Beierholm Revision, Himmelev; Bondeskovgård Savværk; Dansk Drone Kompagni; Danske Bank, Roskilde Afd.; Danheim Music; Emil Nielsens Smedeværksted A/S; Elgaard Architecture; Gundested Campinghaver; Hegsmontagen; Hoffmann, A/S; Honestus & Partnere; Julius Nielsen & Søn A/S; Kirkebjerggaard Landskabspleje; KnitGarden; Nyborg & Rørdam Advokatfirma P/S; Restaurant Herthadalen; SærByg Entreprise ApS; Roskilde; Vestergaard Company A/S; VVS Firmaet Bad Experten A/S; Wohler Arkitekter; Åvang Aps. - Byg, Anlæg & Park) samt frivillige private bidragydere.

Lars Holten, direktør

2023 – I ORD OG BILLEDER

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks 15 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC), der modtager driftsstøtte fra Undervisningsministeriet. VPAC'erne dækker:

- *"... de tekniske & naturvidenskabelige og de kunstneriske, kulturelle, historiske, litterære og filosofiske områder, er ikke museer, men står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber - og hvis koncept bygger på vidensformidling via publikums aktive deltagelse."* (www.uvm.dk)

For at have status af VPAC og opnå driftsstøtte til videnspædagogisk arbejde, skal vi hvert år dokumentere, at Sagnlandet lever op til Undervisningsministeriets kriterier for støtte. De omfatter bl.a. krav til faglighed, kvalitet, udvikling, relevans for grundskolen, samarbejder lokal, nationalt og internationalt mm.

Til supplement af udvalget af strategiske indsatser beskrevet i foregående afsnit, præsenterer vi i det følgende et kalejdoskopisk vue i ord og billeder af Sagnlandets alsidige arbejdsområder. De udvalgte eksempler og aktiviteter fra sæson 2022 illustrerer, hvordan vi i praksis har løftet vores videnspædagogiske arbejde. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over alle årets aktiviteter og samarbejder, men alene illustrative eksempler samlet under hovedoverskrifterne Formidling, Forskning og Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning. I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

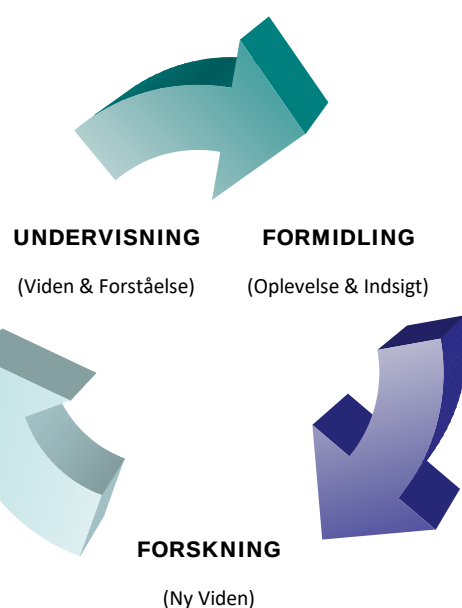
SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

Gennemførelse af kommercielle aktiviteter i alle områder skaber økonomisk grundlag for at opretholde kredsløbet. Salg af fortidsfamilie- og lejrskoleophold, teambuildingforløb, møder, konferencer, erhvervsklubmedlemsskaber, historiske souvenirs i Butik, Potteri, Dragtværksted, Smedie og historisk inspirerede retter i Cafe bidrager hertil. Alle ydelser er indarbejdet i Sagnlandets kulturhistoriske formidling og rammer.

SAGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Ny struktur for sæsonprogram og åbningstider for bedste gæsteoplevelser

I 2023 tog Sagnlandet Lejre et dristigt skridt og omlagde sin struktur for åbningstider og programlægning. Fokus var på bedre udnyttelse af personaleressourcer og øget inddragelse af skuldersæsoner muliggjort af nytilkomne faciliteter de seneste år som f.eks. ny Cafe og udbygget Båldals-område i 2019 og Kongehal i 2020. (2020). Efter 3 års pause pga. COVID-19 restriktioner genoptog vi ikke alene ”påskeåbent”, men samtidigt udvidede vi hele Sagnlandets åbningssæson for danske og udenlandske turister og børnefamilier med ca. 29 %!

Hvor vi i en menneskealder eller to har haft åbent for almindeligt publikum fra ca. 1. maj til medio september samt i skolernes efterårsferie var Sagnlandet i 2023 åbent for alle gæster fra og med 1. april til og med 31 oktober undtagen på særlige lukkedage i skuldersæsoner uden for ferieperioder. I lighed med traditionen hos andre museer har mandagslukket i skuldersæsoner uden for ferieperioder været et fast element i Sagnlandet Lejres sæsonstruktur. Mandagslukket har fungeret som et ugentligt – og nødvendigt – åndehul for opmærksomhed på andre, interne opgaver f.eks.: vedligeholdelsesopgaver, personaleoplæring, afspadsering, møder på tværs af områder og afdelinger, finjustering af gæsteservice de øvrige dage i ugen mv.

Mandagslukket blive imidlertid i 2023 suppleret med fredagslukket uden for skole- og helligdagsferier. Samtidigt blev ”7-dages åbent” i højsæson udvidet. Hvor højsæson hidtil har omfattet den danske skolesommerferie på 6 uger fra ultimo juni til primo august, valgte vi at inddrage hele august som højsæson for forbedret gæsteoplevelse for internationale gæster, da august måned i mange lande er ferieperiode. Åbningstiderne i de forskellige perioder blev således tilpasset forskellige målgruppers typiske adfærd for bedst udnyttelse af personaleressourcer.

Åbningstiderne fra 1. april til og med 31. oktober kan kort skitseres således:

	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober
Lukkedage (undtagen i helligdags og skole ferier)	Mandag & fredag	Mandag & fredag	Mandag & fredag	-	-	Mandag & fredag	Mandag & fredag
Åbningstider (i helligdags dog ferier 10-17)	Tirs-torsdag kl. 10-15. Weekender kl. 10.00-17.00	Tirs-torsdag kl. 10-15. Weekender kl. 10.00-17.00	Tirs-torsdag kl. 10-15. Weekender kl. 10.00-17.00	Alle dage kl. 10-17.	Alle dage kl. 10-17.	Tirs-torsdag kl. 10-15. Weekender kl. 10.00-17.00	Tirs-torsdag kl. 10-15. Weekender kl. 10.00-17.00
<i>Ud over de i skemaet nævnte måneder vil Sagnlandet Lejre i 2023 fortsat holde åbent i tre weekender op til jul.</i> <i>I hverdagene tirsdag-torsdag i skuldersæsonerne lader vi aktiviteter i områderne slutte kl. 15.00 men holder Cafeen åben til kl. 15.30 og Butikken til kl. 16.00. Det sikrer at såvel danske som udenlandske turister, kan nyde eftermiddagskaffe og shoppe efter at skolegrupperne er taget afsted.</i>							

Den nye åbningsstruktur betød, at hidtidig ”højsæson bemanding” med mere omfattende program ikke kun blev udrullet i sommerperiodens højsæson. Den kunne også udstrækkes til alle weekender i skuldersæsonerne, der hidtil har haft et mere afdæmpet aktivitetsniveau. Kun hverdage i skuldersæsoner bød på fortsat afdæmpet program. Til gengæld blev der tid og rum til øget fokus på at fordybe sig med de relativt få ”hverdagsgæster”, der tirsdag-torsdag besøgte Sagnlandet. Samme hverdage har også fokus på undervisning af skoleklasser, som i øvrigt bidrager til at give andre besøgende en fornemmelse af liv i hele Sagnlandet Lejre.

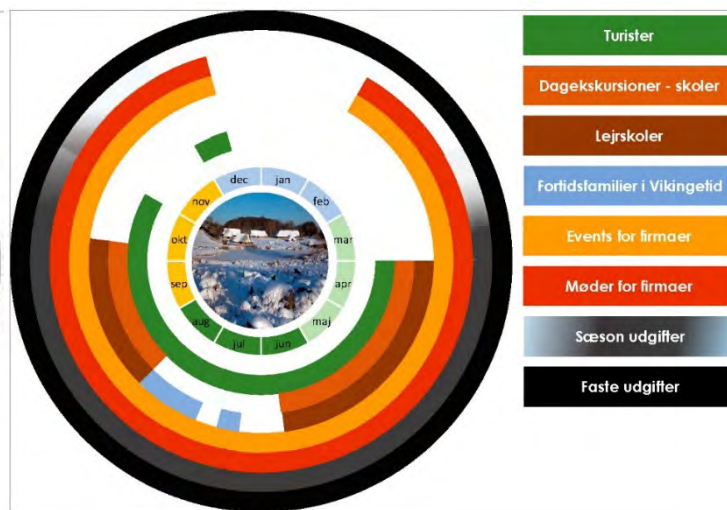
Med de to lukkedage mandag og fredag blev der samtidigt skabt rum og frigjort ressourcer til at kunne anvende bl.a. Kongehal og Cafe til afvikling af firmaarrangementer i form af møder, omvisninger, teambuilding aktiviteter mv. Ligeledes kunne skoler – som hidtil – komme på lejrskoleophold i vikingområdet nu blot med mere fred og ro til ankomst og afrejse. I vikingområdet blev periode med mulighed for fortidsfamilieophold øget fra 2 til 4 uger i sommerferien. Derved blev det ny Kongehalsmiljø med øget kapacitet for overnatning bedre udnyttet.

Forskel mellem sæson 2022 og 2023’s ”forretnings-årshjul” er skitseret nedenfor:

Sæson 2020-2022, ca. 149 åbningsdage

Sæson 2023, 192 åbningsdage for turister

Nordisk korkoncert og kongeligt besøg fra Norge og Danmark

Et højdepunkt i Sagnlandet Lejres historie fandt sted, da det danske kongehus med Hendes Majestæt Dronning Margrethe d. 2 og det norske kongehus med Hans Majestæt Kong Harald

d. 5 og Dronning Sonja lørdag 17. juni besøgte Sagnlandet Lejre for sammen at opleve atmosfæren i Sagnlandets 700-tals kongehal. Selvom Kongehallen altid er åbent for Sagnlandets gæster i almindelig åbningstid, blev den ekstraordinært lukket i dagtimerne af hensyn til det private besøg af Sagnlandets protektor og hendes ledsagere. Som nævnt under afsnit "Markedsføring & Kommunikation" fik Sagnlandets royale gæster lejlighed til at opleve Kongehallens specielle, autentiske atmosfære, hvor håndværkere, formidlere og fortællere alle øste af deres store faglige viden ledsaget af eksempler op deres ypperlige håndværk. Det ekstraordinære besøg var ikke kun en oplevelse for begge kongehuse, men også en dejlig anerkendelse af det arbejde, Sagnlandet Lejres dedikerede medarbejdere af alle slags lægger i at formidle fortidens skatte på en engagerende og autentisk måde.

Heldet ville, at Sagnlandet Lejre samme dag allerede havde indgået aftale om en stemningsfuld koncert om aftenen, hvor netop et norsk kammerkor sammen med to danske kor skulle synge nordiske korværker. Publikumsafdelingen fik på dagen aftalt med de norske og danske kor, der af sikkerhedshensyn ikke var forlods orienteret om det private, royale besøg, at de ved velkomstcentret stod klar til udendørs sang. Da de tre kongelige gæster og deres følge om eftermiddagen forlod Sagnlandet Lejre, skete det derfor til lyden af traditionelle norske folkesange, som de passerede over 50 korsangere på vej til udgangen. I sandhed en magisk oplevelse for alle deltagere. Efter dette tidlige "ekstranummer" gennemførte de tre fremragende kor – *Follo Kammerkor* fra Norge, *Kammerkoret Pegasus* fra København og *Roskilde Studiekor* – under dygtig ledelse af dirigenterne *Tom Wiklund* og *Filipe Carvalheiro* den planlagte aftenkoncert i Kongehallen, der på få timer nu blev forvandlet til unik koncertsal.

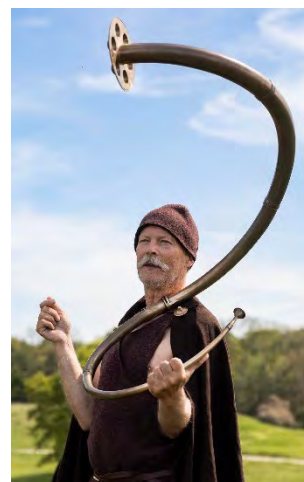

Her tog de tre kor Sagnlandets publikum med på en musikalsk rejse gennem nordiske toner af finske, norske, svenske og danske komponister. De historiske omgivelser i Sagnlandet Lejres Kongehal skabte på alle måder den perfekte ramme for såvel kongeligt besøg som musikalsk rejse gennem nordisk musikarv. Koncerten ved desuden gratis for alle interesserede gæster at deltage i nu Kongehallen var lukket af størstedelen af dagtimerne. Koncerten i Kongehallen blev derfor ikke blot en fejring af musikken, men også af fællesskabet og den rige nordiske kulturarv, som Sagnlandet Lejre arbejder for at dele med sine besøgende fra hele verden.

”Lurer du på bronzealderens lyd?” – toner fra oldtiden

En helt anden ”koncertoplevelse” fik Sagnlandet Lejres gæster under åben himmel en eftermiddag i Kristi Himmelfartsferien. Ved Sagnlandets ”danselabyrinth”, der er placeret på en bakketop med vid udsigt over landskabet, genlød landskabet af lyden af bronzealderen. En passende placering for formidling af bronzealderens soldyrkende religion tæt på himlen og sidende i Sagnlandets rekonstruktion af en såkaldt nordisk *Trojaborg* labyrinth af sten lagt i sindrigt spiralmønster i landskabet. I Norden, særligt Sverige, kendes sådanne *Trojaborg* labyrinter helt tilbage til tidlig middelalder, mens samme labyrinthform kendes helt tilbage fra 3000 år gamle afbildninger fra antikkens Grækenland. I denne særegne landskabsramme gav 4 musikere – to lurblæsere, en perkussionist og en sanger – fra den dansk-norske musikantgruppe *Bronselur* (www.bronselur.no) eksempler på bronzealderens lydunivers baseret på arkæologiske fund. De spillede både på fløjter, trommer, rangler og lurer af træ og bronze.

Sidstnævnte i form af rekonstruktioner af de to bronzelurer fundet i 1797 i *Brudevælte Mose*, Nordsjælland, og som udgør et af Nationalmuseets fineste klenodier i bronzealdersamlingen. Musikerne selv var iklædt bronzealderens dragter og huer som Sagnlandets egen medarbejder, der i rolle introducerede publikum til periodens trosforestillinger og tankeverden. Efter mini-koncerten kunne publikum komme tæt på instrumenterne og få lejlighed til yderligere spørgsmål og snak om såvel bronzealderinstrumenterne som denne spændende epoke i forhistorien.

Jernalderkunst og symbolsprog

I 2023 kunne Sagnlandets gæster opleve andre kunstneriske udtryk i form af billedsprog med symbolske undertoner. I Jernalderbyens *Lethra* blev et af langhusenes udvendige, lerklinede facade udsmykket med en smuk billedfrise i form af en jagtlignende scene. Motivet er bevaret på et nordjysk lerkar fra førromersk jernalder fra tiden omkring 100 f.Kr. Det blev ved hjælp af pensler af pilekviste og maling i form af jernholdige, røde okkerforbindelser opløst i hørfrøolie tegnet op på husets facade. Forrest ses et hjorteagtigt dyr, tydeligt på vagt. Lige bagved følger en hund med bagudvendte ører, der viser dens tilhørsforhold til rytteren, der følger efter på hest. Måske en høvding med pisk eller scepter i hånden? Bag ham følger en kraftfuld tyr. Tyren har dog små, "fugleagtige fødder". Skal de symbolisere, at der er tale om en himmelgud, måske den senere kendte nordiske gud *Tyr*, der har langt ældre aner i Europæisk mytologi? Herefter følger endnu en agtpågivende hjort med bagudvendt hoved fulgt af et ulvelignende dyr med større gab og længere tænder end hunden længere fremme. Er ulven symbol på selve Rom, der netop har en ulvinde som symbol for sine mytiske grundlæggere *Romulus* og *Remus*, de to brødre, der opfostres af en ulv? Det er tydeligt at sådanne "scener" ikke kun skal opfattes som ren og skær dekoration. De rummer med stor sandsynlighed henvisninger til symboler på magt og mytiske begivenheder, ganske som det kendes fra såvel græsk og romersk ikonografi på antikkens vaser, mønter, templer osv.

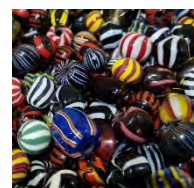
Vikingetidens glashåndværk og statusgenstande

I 2023 har Sagnlandets vikinger haft fokus på formidling af glashåndværk, dvs. smukke glasperler og fornemme drikkeglas, der afspejler den rigdom og status, der præger livet i områdets omdrejningspunkt, *Kongehallen*. En særdeles smuk halskæde af glasperler og bjergkrystal er fundet i Lejre i sidste del af 1800-tallet og formidlingen af glashåndværk kunne derfor på smukkeste vis forbinde formidlingstemaet med konkrete, lokale arkæologiske fund. På en anden aristokratisk vikingetidsplads, *Tissø*, Vestsjælland, tyder nye analyser af glasmaterialet på, at glasvinduer kan have optrådt i datidens kongelige haller. Gæsterne kunne også købe fine rekonstruktioner af glasperler baseret på arkæologiske fund og fremstillingsmåde med sig hjem som varigt minde om en spændende dag i Sagnlandets Kongehalsmiljø. På alle måder gav formidlingen om "Hallens Glas" gode samtaler med publikum. Ikke mindst samtaler om glasvinduer i datidens haller gav vores gæster stof til eftertanke og et indblik i arkæologi, forskning, kilder og kildekritik, samt det forhold at viden om vores fortid altid er en nutidig fortolkning.

Fra får til sok og 1800-tallets husflid

Anderles ydmyg var rammen for andre af gæsternes forskellige formidlingsoplevelser af fortidens håndværk og ressourceudnyttelse i sæson 2023. I Sagnlandets fattige 1800-tals husmandsmiljø, *Krikkebjerg Huse*, kunne gæsterne opleve uldens vej fra "Får til sok". I 1800-tallet var det en lang proces før husmandsfamilien var klar til at strikke sokker eller binde hoser, som det hed mange steder på landet. Enhver bindehose, strømpe eller sok af uld startede hos et får. De blev som regel klippet to gange om året – forår og efterår.

I et samarbejde mellem Sagnlandets dyrepasser og naturvejleder og væverne fra Dragtværkstedet kunne besøgende i følge hele processen. Først blev fårene indfanget, og deres lam brægede lige så højt i 2023, som de har gjort i 1850. Derefter klippede dyrepasseren fårene med datidens fåresaks og viste, hvordan et stort arbejde kan udføres med et enkelt redskab. Gæsterne selv fik også lov at prøve vejledt af dyrepasseren. Derefter sorterede Dragtværkstedets medarbejder sammen med gæsterne ulden. Det gav deltagerne forståelse af, hvor vigtigt kendskab til uldens forskellige kvaliteter er. Omsider var det tid til "kartekilde". Her "redte" og "rensede" formidlere og gæster ulden, der nu blev spundet til tråd til sokkestriking. Til sidst blev de nyklippede får sat sammen med lammene. Nu skulle de små lam atter – og under højlydt brægen – finde deres rette moderfår, der synede og lugtede anderledes.

Denne form for formidling af håndværk og ekspertviden giver gæsterne godt indblik i fårets betydning for vores forfædre i en ikke så fjern fortid. Og den viser, hvordan praktiske færdigheder i kombination med vedholdenhed har været altafgørende for at sikre sig tøj på kroppen. Ingen gæst – barn eller voksen – er efter sådan en dag i tvivl om, at vejen fra fåret til sokken har bestået af mange arbejdsgange og mange arbejdstimer. Derfor kunne områdets husmandskone passende runde af med at citere sin "forgænger", den historiske husmandskone Karoline Graves, der har beskrevet sin mors formaninger i 1800-tallet:

"Du må aldrig lægge hænderne i skødet. ... har du ikke andet, så tag din bindehose. Det er ikke noget arbejde, det kan man udrette mens man hviler sig."

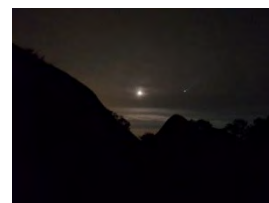
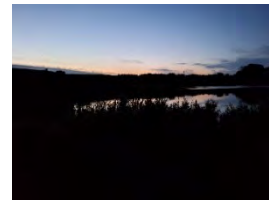
Med dyrepasseren rundt i Sagnlandets natur

Udover forsommerens fåreklipping, kunne gæsterne senere på sommeren få andre oplevelser med Sagnlandets historiske dyrehold af, "urokser" (dvs. Heck-kvæg), vildsvin, sortbrogede grise og danske landracegeder. Det skete i "Dyrenes Uge", hvor der hver dag, var talrige dyrefodringer og fortællinger sat på publikumsprogrammet. Sammen med Sagnlandets dyrepasser og naturvejler kunne gæsterne følge med rundt i det smukke morænelandskab til alle Sagnlandets forskellige dyreracer.

I september deltog Sagnlandet Lejre i den landsdækkende event "Nat i Naturen", der er et projekt startet i samarbejde mellem Det Danske Spejderkorps, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Naturstyrelsen og Ungdomsringen. I Sagnlandet gav eventen lejlighed til at teste en helt ny publikumsaktivitet vi kalder "udesidning". Her blev de tilmeldte til arrangementet placeret rundt om i Sagnlandets smukke landskab, mens mørket sænkede sig. Det gav gæsterne en time alene med ugler, stjerner, flagermus og den sorte skov, før de igen blev samlet op af naturvejlederen og samlet om bålet i en jernalderhytte til fortællinger om stjerner. Denne nye aktivitet fir mange gode tilbagemeldinger fra deltagerne:

"Man var helt svævende efterfølgende."

"Jeg fik skuldrene helt ned – og de var stadig nede dagen efter."

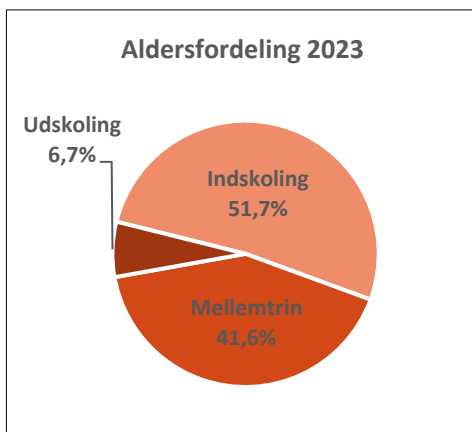
"Udesidning" i mørket efter lukketid i skuldæsonerne ledsaget af naturvejlederens formidling bliver helt klart en aktivitetsform, vi vil arbejde videre med i de kommende år.

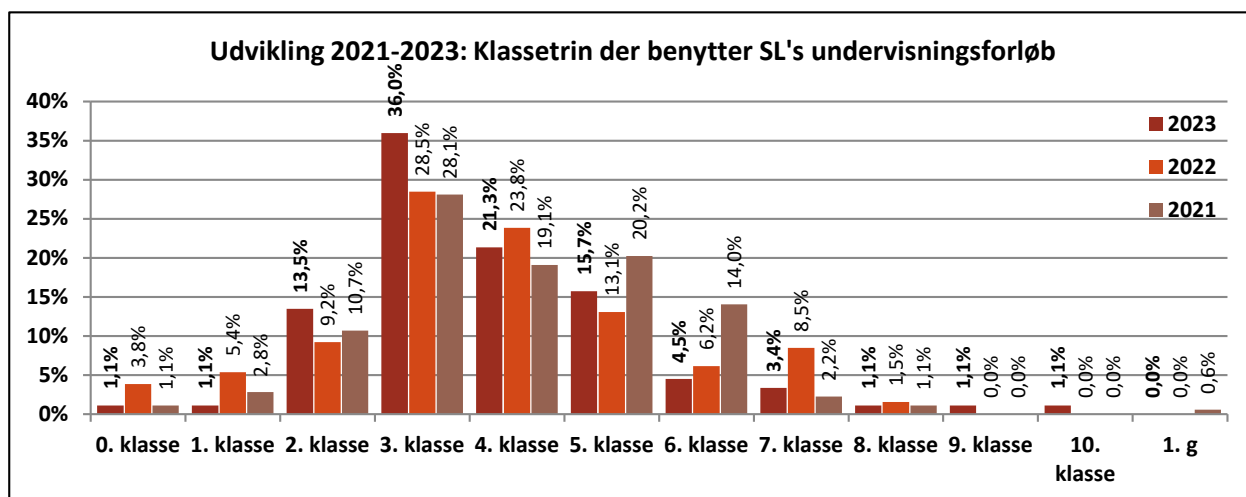
Undervisning

Sagnlandet Lejre repræsenterer et unikt læringslandskab på 43. ha. Dette landskab gemmer på talrige historiske rekonstruktioner fra stenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal. De historiske miljøer ligger i tidstypiske naturlandskaber, der skifter karakter med årtiderne. Her færdes medarbejdere iklædt datidens dragter og historiske dyreracer. De forstærker oplevelsen af at træde direkte ind i historien.

Målet med Sagnlandets undervisningsindsats er at tilbyde skoler, ungdomsuddannelser og andre undervisningsinstitutioner et mangfoldigt undervisningsmiljø, alsidige forløb og undervisnings kompetencer. De skal supplere og understøtte lærernes egen undervisning og række ud over, hvad der kan lade sig gøre i skolernes egne klasselokaler.

I 2023 repræsenterer de underviste elever børn fra alle fra 0-10 klasse. Tyngdepunktet ligger i 2023 på 3-4-5 klassetrin med tilsammen 73,0 % (mod 65,4 % i 2022). Fordeling i forhold til trin i grundskolen er: 51,7 % Indskoling (0-3. klasse) mod 46,6 % i 2022. Mellemtrin 41,6 % (4-6. klasse) mod 43,5 % i 2022. Udskoling (7-10. klasse) 6,6 % mod 9,9 % i 2022.

Undervisningsforløb

Sagnlandets Skoletjeneste har i 2023 udbudt i alt 12 forskellige undervisningsforløb, der giver eleverne et godt indblik i menneskers forskellige livsformer mht. såvel subsistensøkonomi, teknologi og åndelige tilgang og opfattelse af verden. Undervisningsforløbene lægger op til både enkelt- og tværfagligt arbejde. For at være fleksible i forhold til skolernes tid og økonomi er forløbene varieret efter varighed og tilknyttet antal undervisere: Der udbydes følgende pakker: 1½ times forløb med en instruktør, 2 timers forløb med en instruktør, 3 timers forløb med to instruktører, længere lejrskoleophold fra 1 døgn til 4 døgns med to eller tre instruktører samt et enkelt forløb på egen hånd understøttet af skriftligt materiale. Tematisk omfatter forløbene flg. emner, der understøtter Forenklede Fællesmål og læringsmål:

- Stenalder: 1) De første jægere og fiskere i Danmark. 2) Fra istidsjæger til skovbruger.
- Jernalder: 3) En dag i jernalderlandsbyen Lethra. 4) Mød en gallisk flygtning fra Romerriget. 5) Gudernes gaver.
- Vikingetid: 6) En dag i viking. 7) Vikingernes idræt. 5) Gudernes gaver samt 8) På lejrskole som viking (fra 2-4 døgns varighed)
- 1800-tal: 9) Årets gang og højtider i Krikkebjerg huse. 10) Husmandsbørn i 1850'erne.
- På tværs af tid: 11) Båldalen – alletiders oldtidseksperimentarium.
- På egen hånd: 12) Middelalderlægeurtehaven "Henrik Harpestrengs Have" (natur-forløb) og "Vikingetømreren (matematik-forløb). Begge understøttet af gratis lærervejledninger).

Alle forløb præsenteres i brochuren "Levende Fortid". Den giver lærere og pædagoger et godt overblik over undervisningsmuligheder samtidig med, at de kan læse om Sagnlandets pædagogiske profil og få en for forståelse for de historiske områder, de kan komme og besøge. Folderen giver praktiske oplysninger og kan bruges til forberedelsesmateriale til skolebesøget. Undervisningsforløb og "Levende Fortid" er tilpasset skolernes behov og støtter op omkring Forenklede Fælles Mål, særlige læringsmål, åben Skole, kanonpunkter samt elevernes trivsel og samarbejde.

Pædagogik

Sagnlandets undervisningsforløb er inspireret af forskellige læringsteorier. Bl.a. John Dewey om **"Learning by doing"**, Dorothy Heathcote om **"lærer i rolle"**, Olga Dysthe om **"dialogisk undervisning"** og Howard Gardner om **"De mange intelligenser"**.

Undervisning i de historiske miljøer foregår i praksis vha. den pædagogiske metode **"lærer i rolle"**. Metoden lægger vægt på dialogbaseret undervisning og involvering af alle sanser gennem praktiske aktiviteter, hvor eleverne selv er skabende. Derfor er Sagnlandets undervisningsinstruktører ikke kun klædt i dragter, der afspejler den tidsalder undervisningen omhandler, de har også hver sin personlige baggrundshistorie. Det stimulerer indlevelse og lyst til at lære.

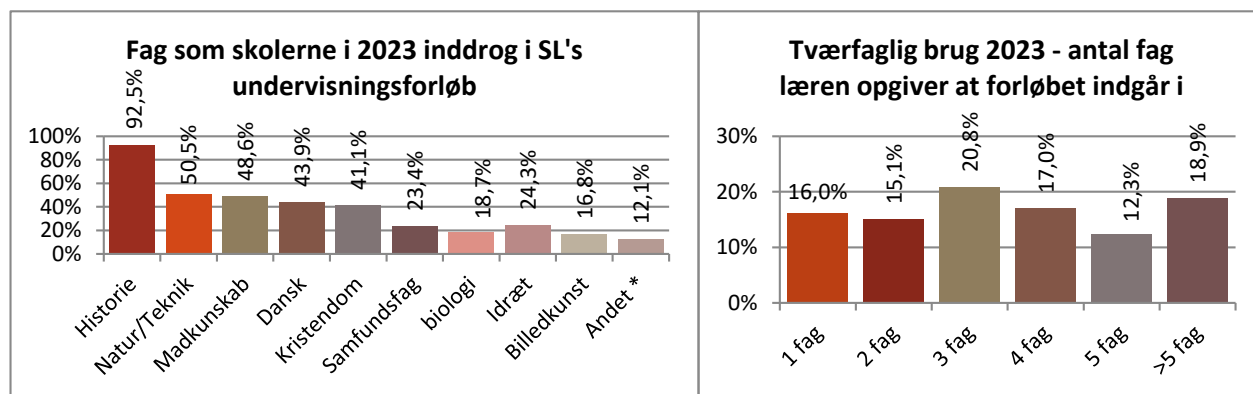
Instruktørernes individuelle personhistorier opbygger vi gennem en kombination af deres egne, personlige og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted. F.eks. at rejse, at flygte, at stifte familie, at kriges, at miste. Vi har døbt disse personaer **"Historiens øjenvidner"**. En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring, en femte er indvandrer, en sjette er enke med småbørn osv. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider og steder, og som nutidens mennesker derfor kan forholde sig til.

Ved at arbejde med sådanne universelle roller og fortællinger i historisk klædning og perspektiv, opnår vi samtidig en respektfuld distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation. På den måde sikrer vi med enkle virkemidler, at eleverne oplever historien i øjenhøjde med dem selv, deres samtid og egen livserfaring. Det giver børnene inspiration til at reflektere over det forhold, at vi som mennesker altid er et produkt af historien, men med mulighed for fremadrettet og selvstændigt at træffe andre og nye valg ud fra de indsigter og erfaringer, historien kan give os.

Som sædvanligt gennemførte formidlingsinstruktørerne efter hvert gennemført undervisningsforløb en fælles mundtlig opsamling og anerkendelse af elevernes erfaringer og erkendelser. Herved faciliterer instruktørerne en samtale, der skal være med til at understøtte elevernes historiske tænkning og refleksionsevne og give klassen et udgangspunkt for selv at arbejde videre med forløbets indhold og erfaringer tilbage på skolen. Efterfølgende får lærerne et evalueringsskema udleveret med opfordring til en skriftlig evaluering af deres oplevelse og udbytte af Sagnlandets undervisning. Skolernes generelle tilfredshed og kvalitative kommentarer til Sagnlandets undervisning er uddybet ovenfor i afsnittet **"Gæsternes tilfredshed"**.

De løbende evalueringer sikrer, at faglig og pædagogisk kvalitet af Sagnlandets undervisningsforløb stemmer overens med skolernes læreplaner og forventninger. Formidlingsinstruktørerne bruger samtidig svarene til selv-refleksion og løbende tilpasning af egen pædagogisk praksis og fagligt indhold i undervisningen.

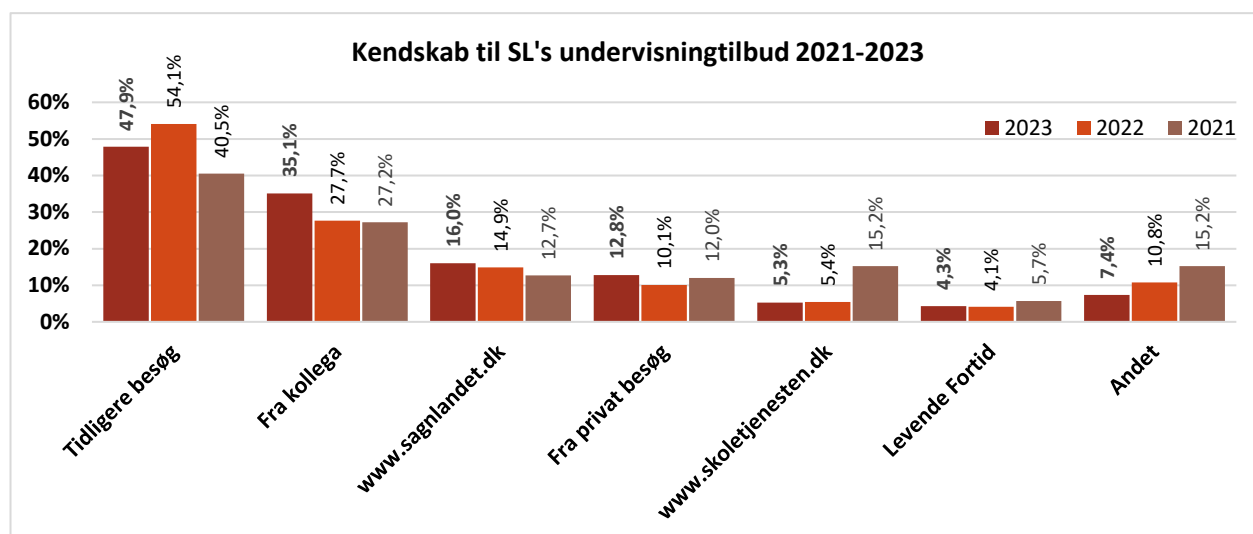
De skriftlige evalueringer rummer mange andre spørgsmål. Bl.a. giver besvarelsene indblik i, hvorfra lærerne har kendskab til Sagnlandets undervisning og om den f.eks. indgår i tværfaglig sammenhæng mv. Størst kendskab til Sagnlandets undervisning stammer også i 2023 fra trofaste brugere, der tidligere har benyttet Sagnlandets tilbud (57,9 %) fulgt af anbefalinger fra kollegaer (35,1 %).

Ikke overraskende indgår Sagnlandets undervisningsforløb næsten altid i faget historie. Herefter følger Madkundskab, Natur/Teknik, Dansk og Kristendom. Sagnlandets undervisning indgår ligeledes altovervejende i tværfaglige sammenhænge i skolernes undervisning.

Endelig kan vi glæde os over, at ikke mindre end 100% af lærerne, der har benyttet undervisningsforløb i Sagnlandet Lejre i 2022 vil anbefale andre kollegaer at gøre det samme.

Samarbejde om gratis adgang for Lejre Kommunes skoler og institutioner

Sagnlandet Lejre har gennem en årrække indgået aftale med Lejre Kommunes Center for Børn og Læring. Således også i 2023 gældende for skoleåret fra august 2023 til og med juli 2024 - samt for Lejre Kommunes børneinstitutioner for kalenderåret 2023. Det giver de over 3000 skoleelever og børnehavebørn i kommunen mulighed for at stifte bekendtskab med egnens kulturarv fra vikingetiden i form af kongehalsmiljøet, der er af national betydning på linje med Jelling i Jylland. Hertil kommer muligheden for at udnytte og inddrage Sagnlandet Lejre i skolernes undervisning og børnenes alsidige udvikling. Det understøttes af, at Sagnlandet Lejre i som led i aftalen gennemfører et årligt gratis kursus for henholdsvis lærere og pædagoger, der udstyrer deltagerne med et "Sagnlandskørekort" til gennemførelse af egen undervisning i Sagnlandets unikke læringsmiljøer. Aftalen giver ligeledes Lejre Kommunes skoler adgang til at booke op til 17 undervisningsforløb (33 forløb i 2022) uden udgift for skolen.

Sagnlandet Lejre har ligeledes en årlig aftale med Roskilde Kommune, hvor Roskildes skoler har adgang til at booke op til 30 undervisningsforløb uden udgift for den enkelte skole. Disse forløb bliver revet væk samme dag de frigivestil booking efter "først til mølle" princippet.

Brobygning for kommende skolebørn i samarbejde med Lejre Kommune

I lighed med tidligere år er det gode samarbejde med Lejre kommunes skoler og skoleforvaltning om "Brobygning for kommende skolebørn" fortsat i 2023. Det er igen sket i regi af Lejre Kommunes særlige "børnekulturpakke", *Dronten*. Målet med forløbet er at lette børnenes overgang fra børnehave til skole og skabe tryghed, når de efter sommerferien begynder skolelivet med nye kammerater. Forløbet er gennemført med Vikingområdet som ramme op til sommerferien. I 2023 blev aktiviteterne bygget op om *Leg og Idræt* og *Historiefortælling*.

Undervisningssamarbejde med Fors og Lejre Kommune om "varme i for- og nutid"

I 2023 indledte Sagnlandet samarbejde med Fors A/S. Fors sikrer vand, fjernvarme, rensr spildevand, indsamler affald og driver genbrugspladser. Målet var at udvikle et undervisningsforløb, der kunne perspektivere, hvordan mennesker har sikret sig "varme" i for- og nutid. Undervisningsforløbet skulle udvikles med erhvervsuddannelserne i Roskilde kommune som sparringspartnere, og målet med forløbet var at tiltrække flere unge til erhvervsuddannelserne. Pga. kommunale besparelser i 2023, der desværre også reducerede Sagnlandets driftstilskud fra Lejre Kommune fra og med 2024 med 150.000 kr., valgte kommunerne i 2'et halvår af 2023 at stille samarbejdsprojektet i bero.

Sagnlandet indbudt til præsentation af pædagogiske formidling i Ankara

Sagnlandets Publikumschef deltog i november som guestspeaker og workshop afvikler ved international conference *The Cultural Heritage Studies for Children (0-18)* på Ankara University, Tyrkiet. Konferencen gav både inspiration og øgede faglige netværk og styrkede samtidigt Sagnlandets position som pioner og fyrtårn inden for publikumsengagement og levendegjort formidling af kulturarv for børn og unge mennesker. Konferencen bidrog med inspirerende indsigter i internationale perspektiver og eksempler på "best-practice" inden for museologi samt kollegiale drøftelser på tværs af landegrænser og institutioner som universiteter og museer med sparring på ideer, udfordringer og innovative tilgange til publikumsengagement.

For Sagnlandets publikumschef gav det et bredere perspektiv på, hvordan museer globalt håndterer komplekse udfordringer og skaber meningsfulde oplevelser for deres besøgende. De mange inspirerende tilgange til museal praksis gav grobund for at tænke ud af boksen med nye ideer til Sagnlandet Lejres egen fortsatte udvikling af sin formidling, der kan implementeres i fremtidige projekter. Et andet vigtigt udbytte var udbygning og styrkelse af Sagnlandets internationale netværk. Konferencen og de mange uformelle samtaler og møder undervejs har åbnet nye døre for fremtidige samarbejder og erfaringsudveksling, der fortsat kan forfine Sagnlandet Lejres egne praksisser og styrke vores fortsatte position som international inspirationskilde for formidling af kulturarv for børn og unge.

Forskning, Udredning & Rekonstruktion

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet råder over 43 ha kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der hverken er sprøjtet eller udnyttet intensivt i over 50 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. I landskabsplejen og -påvirkningen indgår et dyrehold af historiske racer. De omfatter "urokser" (heck-kvæg), vildsvin, tamsvin (sortbrogede grise), får (gutfår), geder (dansk landrace) samt gæs og fjerkræ. Hertil kommer en alsidig insektfauna med deraf afledt rigt fugleliv. Sagnlandets landskab rummer ligeledes genskabte boliger og monumenter i form af telte, hytter og langhuse samt gravhøje, monumenter og helligsteder fra udvalgte tidsperioder. Disse faciliteter stiller Sagnlandet Lejre til rådighed efter nærmere aftale for forskellige, eksterne forskningsprojekter og -samarbejder. F.eks. når et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier. Det kan også være til studier af fænomenologisk karakter, der forholder sig til, hvordan det opleves at "leve" på andre tiders betingelser, herunder gennem brug af boliger, dragter, husgeråd, redskaber osv.

Udredning og rekonstruktion

Sagnlandet Lejre arbejder selv med forskningsbaseret formidling og undervisning. Det betyder, at der bag de pædagogiske, involverende aktiviteter og fysiske ting, som gæsterne oplever, ser, prøver og af og til smager, ligger et forudgående udrednings- og research arbejde. Her fremfindes relevante kilder, der vurderes og analyseres kildekritisk. Kilderne kan både være arkæologiske, historiske og etnografiske. Udrednings- og fortolkningsarbejdet danner det faglige grundlag for den efterfølgende brug i Sagnlandets udadvendte, videnspædagogiske arbejde. Afhængigt af det konkrete endemål med udredningsarbejdet, kan det være nødvendigt

med efterfølgende tilpasning og kompromisser, førend de resulterende aktiviteter og/eller fysiske genstande kan omsættes i/fremstilles til pædagogisk formidling og brug, der kan fungere i praksis. F.eks. i relation til sikkerhed, holdbarhed, økonomi, pædagogisk udbytte mv.

Ved genskabelse af fysiske genstande skelner vi overordnet set mellem egentlige eksperimentelt udførte rekonstruktioner og kopier. Ved en eksperimentel udført rekonstruktion er selve arbejdsprocessen, dvs. fremstillingsmåde og teknologisk kunnen, af lige så stor interesse som slutproduktet selv. Det kan f.eks. være, når formålet er viden om produktionstid, niveau af færdigheder eller om identifikation af en blandt flere potentielle produktionsmetoder, der kan have resulteret i en konkret genstands fremtræden. Taler vi derimod om en kopi eller genskabelse, er det slutproduktet og dets efterfølgende brug, der er i fokus, mens "vejen dertil" spiller en underordnet rolle. Det kan være, når formålet alene er en undersøgelse og forståelse af den efterfølgende oplevelse af genstanden, der er årsagen til et projekt. F.eks. brugen og funktionaliteten af en dragt, et redskab eller en bygning. Der kan i praksis også være tilfælde, hvor det giver mening, at det fysiske produkt er fremstillet gennem en kombination af rekonstruktion og kopi. F.eks. i forbindelse med store og/eller komplekse genstande som en bygning eller en dragt, hvor den komplette genstand vil være meget tidskrævende og dermed bekostelig at udføre alene med datidens redskaber og metoder, eller hvor kun én eller få delprocesser blandt mange, ønskes særligt belyst.

Sagnlandets historiske værksteder – aktive videnscentre for håndværk og forsøg

Sagnlandet har stærke og efterspurgte faglige kompetencer inden for rekonstruktion af forhistorisk lerkar- og tekstilarkæologi qua dygtige rekonstruktionshåndværkere i de historiske værksteder, *Potteri* og *Dragtværksted*. Her opretholder Sagnlandet praktisk viden og kundskab om ældgamle produktionsmetoder og udnyttelse af naturens materialer gennem indgåelse af forskningssamarbejder med eksterne partnere samt salg af såvel rekonstruktioner til museer som historiske souvenirs og materialer til publikum af høj, håndværksmæssig kvalitet.

Gæsterne kan både købe garner og lerkar direkte af håndværkerne i Dragtværksted og Potteri ledsaget af fortælling om produkternes historie. Sagnlandet udlejer ligeledes dragter, keramik og andre rekonstruerede genstande til f.eks. TV og filmproduktioner. Det sikrer videreførelse af vigtig håndværksmæssig kulturarv, så Potteri og Dragtværksted kan fungere som åbne formidlingsvinduer til glæde for studerende, forskere og gæster, der i værkstederne kan opleve og afprøve forskellige håndværksmetoder.

I 2023 har Sagnlandets Dragtværksted f.eks. lavet en ny, opdateret rekonstruktion af bronzealderdragten fra Egtved og samme gravs store uldtæppe til Nationalmuseet. Ligeledes på foranledning af, og i samarbejde med, forskere på Nationalmuseet og Aarhus Universitet har Sagnlandets Potteri indgået aftale om rekonstruktion af 5000 år gamle, store lerkar til forsøg med ølbrygning på baggrund af fund fra Yngre Stenalders Tragtbægerkultur. (For yderligere detaljer om begge samarbejder, se afsnit **Strategi for fonds- og forskningsindsatser**).

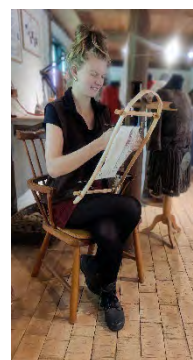
Dragtværkstedets arbejde

Dragtværkstedet har ansvar for alle tidsperioders dragter i Sagnlandet. Sagnlandets omfattende garderobe af dragter opbevares i *Dragtmagasinet* i *Multihus* og sammesteds har Dragtværkstedet en særlig backstage filial, "*Nørkleloftet*". Her foregår effektiv produktion af dragter, der også involverer moderne symaskiner og redskaber, når dragter designs og syes til daglig brug ved almindelig formidling. Det er ligeledes her, at påklædning af instruktører, skolebørn og fortidsfamilier foregår. Sagnlandets historiske dragter spiller på alle måder en meget vigtig rolle i formidling og undervisning. Betydningen af dragter til daglig brug for pædagogisk, sanselig oplevelse og førstehåndserfaring af fortiden kan rammende beskrives således:

I stedet for at træde ind i oplevelsen, tager gæsterne den på.

Dette store arbejde med dragter koordineres af medarbejdere fra Dragtværkstedet i samarbejde med en engageret sygruppe af trofaste og dygtige frivillige og studerende, der varetager det tidskrævende arbejde med vedligehold, vask og nyproduktion af dragter til alle områder. I det åbne, arbejdende *Dragtværksted* foregår derimod eksperimentalkræologisk arbejde samt tekstilt arbejde ved hjælp af traditionelle metoder. Dragtværkstedet rummer ligeledes en udstilling af forskellige tidsperioders dragter samt eksempler på materialer som animalske hår, plantefibre og traditionelle redskaber, som tekstiler er fremstillet ved hjælp af gennem tiderne. I forlængelse af Dragtværkstedet ligger et udendørs plantefarvningsværksted, "*Farverladen*" og en lille farvehave med karakteristiske farveplanter. I disse rammer kan gæsterne overvære formidling og evt. rekonstruktionsprojekter med brug af traditionel håndvævning, -farvning, -spinding og lign. I det hele taget er der stor efterspørgsel blandt gæsterne på at kunne købe Dragtværkstedets plantefarvede garner i alskens smukke naturfarver.

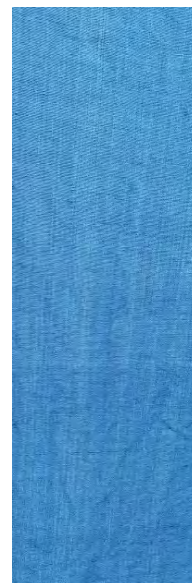

I 2023 satte Dragtværkstedet for andet år i træk ny rekord i salg direkte til gæsterne af smukke, plantefarvede uldgarn. Det er tydeligt, at kombination af smukt udstillede kvalitetsvarer, særlige "garnpakker" med opskrifter på sjaler, huer og vanter og den personbårne formidling i værkstedsområdet øger gæsternes interesse for selv at prøve kræfter med garn og strikkepinde, når de vender hjem. Derfor arbejder Dragtværkstedet løbende på at udvikle nye, enkle opskrifter, der fortsat skal stimulere interessen for håndarbejde med historie.

Kjolen fra Køstrup – rekonstruktion af en fornem kvindedragt fra vikingetid

I 2023 påbegyndte Dragtværkstedet rekonstruktion af kjole fra vikingetiden baseret på et nordvestfynsk gravfund ved landsbyen Køstrup. Da graven blev udgravet i 1980, var der bevareret tekstilfragmenter omkring 2 skålpænder af bronze. Analyser har påvist et meget fint vævet, blåt klæde. Særligt karakteristisk er mange millimeter fine læg, der er syet på den del af stoffet, som har ligget mellem skålpænderne, samt et brikvævet bånd med indvævede kulørte motiver. Der har tidligere været lavet eksperimenter med rekonstruktion, men ofte har eksperimenterne været begrænset af selve stofkvaliteten. Her er det Dragtværkstedets force, at kunne væve stoffet i en kvalitet, der minder om det originale og således komme tættere på det oprindelige udtryk. I sommeren 2023 blev der vævet 7 meter stof til den ene af to kjoler, som forventes syet op i løbet af foråret 2024. Hensigten er, at den ene kjole skal indgå i formidlingen omkring Kongehallen. Derfor syes den i en større størrelse end original-materialet antyder. Den anden kjole skal udstilles på Dragtværkstedet og indgå i værkstedets daglige formidling. Den syes derfor op i en mindre størrelse. I vinter er det brikvævede, smukke bånd, som skal smykke kjolen, fremstillet. Værkstedet glæder sig til i kommende år, at kunne vise et komplet bud på kjolen frem for publikum.

Forsøg med hør dyrkning og rødning

I 2021 samarbejdede Dragtværkstedet med *Center for Tekstilforskning* ved Københavns Universitet om et forsøg med dyrkning, høst, tørring og rødning af hør til brug for tekstilproduktion. Forsøget var dog ikke helt vellykket. Derfor besluttede Dragtværkstedet og Jernalderlandsby i 2022 selv at arbejde videre med problematikken. Et lille forsøgsfelt på få m² blev tilsået med hør på Jernalderlandsbyens *Lehtras* markområde. Hørren blev høstet i august i samarbejde med landsbyens fortidsfamilier og derefter rødnet i Båldalssøen i september. Forsøgsarbejdet fortsatte i 2023, men en tørkeperiode i foråret gjorde, at høstudbyttet blev begrænset. Det lykkedes dog at få en lille portion, der i september indgik i et forsøg, hvor hørren blev bearbejdet "på jernaldermaner" – dvs. uden brug af redskaber, som kun kendes fra nyere tid. Det blev en interessant og tankevækkende oplevelse både for personale og publikum, hvor der endnu engang kom fokus på hvor tidskrævende og arbejdsintensivt det har været at fremstille tekstiler i oldtiden.

Kostbare tekstiler til Kongehallen

Det er Sagnlandet Lejres vision at fylde Kongehallen med forskellige tekstiler, som understøtter formidlingen af vikingetidens magt og pragt. Derfor har Dragtværkstedet i 2023 iværksat forstudier, for at undersøge, afklare og planlægge et større fondsfinansieret forskningsprojekt med forskellige tekstiler. Det skal bl.a. omfatte en vævet billed-remse på væggen over højsædestolen i hallens salsrum. (For yderligere detaljer, se afsnit **Strategi for fonds- og forskningsindsatser**).

I 2023 fortsatte Sagnlandets Dragtværksted desuden sit store arbejde med rekonstruktion af et smukt broderet tekstil fra den fornemme vikingegrav fra Bjerringhøj, Mammen ved Viborg fra ca. 970 e.Kr. Broderiprojektet udføres af Sagnlandet Lejres frivillige og dygtige sylaug under supervision af medarbejder fra Dragtværkstedet. Projektet udspringer af Sagnlandet Lejres

samarbejde i 2018-2021 med Nationalmuseet og Københavns Universitet om et forskningsbaseret rekonstruktionsbud på gravens mandsdragt. I forbindelse med det treårige forskningsprojekt blev det drøftet, om tekstilet oprindeligt havde været en dug, et vægstykke, et ceremonielt klæde eller noget helt fjerde. Meget tyder på at tekstilet har været fremstillet og broderet *før* det er skåret og syet til en kjortel, sådan som det er udstillet i den nye vikingeudstilling på Nationalmuseet. Efter rekonstruktionen til Nationalmuseet var afsluttet har senere tilkomne farveanalyser desuden vist, at mandskjortlens stof var farvet gult. Desuden synes motivernes formsprog at pege i to forskellige retninger, en byzantinsk og en nordisk. Det kan skyldes, at de måske er tilføjet til forskellig tid og at det nordiske islæt kan være tilføjet ved det oprindelige tekstils sekundære omarbejdning til den gravlagtes kjortel. Måske der endda er tale om et smukt tekstil, der er gået i arv i en periode?

Sagnlandet og det frivillige sylaug har derfor valgt at gøre arbejdet med at genskabe tekstilets forskellige broderimotiver til spændende ad hoc formidling om broderi, billedsprog og mulige fortolkninger. Det igangværende arbejde blev både præsenteret ved H. M. Dronning Margrethe og det norske kongepars private besøg i Kongehallen i juni samt som led i Dragtværkstedets formidling til de besøgende i løbet af sæsonen. Det store broderiarbejde fortsætter i 2024.

Potteriets arbejde

Potteriet har ansvar for produktion af forhistorisk og historisk husgeråd af ler til alle Sagnlandet Lejres historiske områder. Dette inventar bruges og slides løbende ved formidling og undervisningsbrug samt af fortidsfamilier. Denne faste og tilbagevendende produktion af oldtidskeramik til områderne er værdifuld, da den opretholder de nødvendige håndværksmæssige kompetencer og faglige viden. Hertil kommer eksterne bestillinger af keramik fra andre institutioner samt private samt forskningssamarbejder med museer og universiteter om eksperimentalkæologiske forsøg, som f.eks. i 2023 med ølbrygning i rekonstruerede lerkar fra yngre stenalder. (For yderligere detaljer, se afsnit **Strategi for fonds- og forskningsindsatser**).

Potteriet leverer også historisk service, der bidrager til at understøtte gæsternes spiseoplevelser i Sagnlandets historiske Cafe Videsøhus og ved afvikling af møder og konferencer. I foråret 2023 blev Potteriet derfor registreret i Fødevarestyrelsen, som producent af varer med fødevarekontakt. Det skyldes, at Potteriets effektive produktion nu ligger over den bagatelgrænse i produktion af keramik, der hidtil har fritaget værkstedet for registrering. Efter første besøg blev Potteriet indehaver af en glad smiley. Siden er selve smileyen dog taget ud, så gæsterne blot kan se, at Potteriet er behørigt registreret, når de besøger værkstedet.

Potteriets daglige produktion af keramik til Sagnlandets forskellige historiske miljøer, Cafeen og til salg direkte fra Potteri og Sagnlandets Butik danner ramme om formidling af det alsidige keramiske håndværk til Sagnlandets gæster. At opleve en del af processen, når keramik bliver til, giver et konkret indblik i det håndværk, der skal til fra det ubearbejdede ler til færdigbrændt keramik – uanset om det er oldtidens kar eller 1800-tallets traditionelle, drejede keramik.

At opleve et arbejdende værksted afstedkommer mange gode snakke – også ofte mellem generationer, der besøger værkstedet sammen. Selv at få materialet i hånden giver en ekstra dimension. Også i 2023 har prøv-selv aktiviteten ”Leg med ler” kørt med stor succes. Den lægger op til fordybelse, og det er tydeligt, at gæsterne ofte giver sig tid til at sidde længe og får sig nogle gode snakke undervejs.

Temawekender om pottemagerens håndværk

Traditionen tro, bidrog Potteriet med forskellige temawekender, hvor Sagnlandet Lejre satte særligt fokus formidling af udvalgte aspekter af Pottemagerhåndværket til sine besøgende. I St. Bededags ferien var det atter formidling af den ganske enestående ”jydepottetradition” med demonstration af deres særlige fremstillingsmåde fulgt af brænding i bål. Potteriet holder kontinuerligt fast i fremstilling af jydepotter efter de oprindelige teknikker, da Sagnlandet Lejre nærmest er ene om at holde denne håndværkstradition og teknik i live, der er blevet overleveret siden 1500-tallet. At være en levende del af denne tradition er fascinerende og både det – og alle fortællingerne, der knytter sig til, optager gæsterne.

I efteråret gentog Potteriet en anden traditionsrig temaaktivitet. Drejning på pottemagerhjul. Her kunne gæsterne samtidig selv få lov at prøve kræfter med drejningens kunst. Der blev opsat ekstra el drejeskive og gæsterne blev inviteret til at sidde ved skiven, centrere ”en kløsler” og forsøge at trække leret op til en lille skål – alt med god hjælp af pottemagerne. Oplevelsen af selv at sidde ved den roterende skive giver en helt anden fornemmelse for hvor meget øvelse – og det er meget – der skal til for at mestre keramikfremstilling på drejeskive.

Outreach og Keramikfestival i Skælskør

Keramikfestivalen i Skælskør som ”hyldest til keramikken” har været en tilbagevendende begivenhed de sidste mange år (www.keramikfestival.dk). Hele Skælskør står i keramikens tegn med udstillinger, workshops og et stort keramikmarked med 70 deltagende keramikere. Festivalen har typisk op mod 10.000 gæster i løbet af første dag der er åben for alle.

Potteriet deltog første dag med en arbejdende formidlingsbod, hvor der blev fortalt om Potteriets arbejde med rekonstruktionsarbejde og fremstilling og historisk keramik. I praksis blev der demonstreret fremstilling af jydepotter, og illustreret hvordan en grydebrand foregår. Der var godt fyldt op dagen igennem af interesserede og spørgelystne besøgende. Festivalens anden dag var forbeholdt Festivalens deltagere og bød på workshops og tid til værdifuld faglig sparring og networking med de øvrige keramikere.

Undervisning og praktikanter

I foråret 2023 afholdt Potteriet en workshop for arkæologistuderende fra Københavns Universitet i faget "Viden, teknologi og håndværk" i samarbejde med lektor, Ph.d. Henriette Syrach Lyngstrøm. Workshopen skulle gennem praksisarbejde med leret give de studerende indblik i, og forståelse af, materialet og håndværket bag oldtidens pottemageri. De deltagende arkæologistuderende gav efterfølgende udtryk for, at de fik rigtig meget ud af forløbet, da "hands-on" erfaring det giver en hel anden forståelse for oldtidens keramik, der er en af arkæologiens største fundgrupper.

I efteråret 2023 var Potteriet ramme for en virksomhedspraktik, hvor praktikanten havde billedkunstnerisk baggrund og arbejdede med større keramiske brændingsskulpturer. Under praktikopholdet fik praktikanten prøvet kræfter med at fremstille en serie af større lerkar fra yngre stenalder. Karrene blev efterfølgende brændt med forskellige bålbrændingsteknikker og gav yderlig erfaring at bygge videre på i forhold til bålbrænding af keramik.

I 2023 var Potteriets håndværkere selv i fokus ved besøg af Ph.d.-studerende Josefine Bill, Det Humanistiske Fakultet, Institut for Kultur og Sprogvidenskab SDU. Hun studerede håndværksformidling og var i den sammenhæng bl.a. på besøg i Sagnlandet Lejres Potteri for at iagttage håndværksformidling og interviewe pottemagerne om deres formidling og tanker bag. Et besøg der efterfølgende også gav pottemagerne anledning til at vende formidlingen i værkstedet.

Erhvervssamarbejder

Sagnlandets erhvervsklub havde i 2023 i alt 23 medlemsvirksomheder. Sagnlandets ambition med erhvervsklubben er at knytte virksomheder og Sagnland sammen i et gensidigt udbytte-rikt arbejde. Det sker dels gennem netværksmøder for medlemmerne med Sagnlandet som vært, og dels ved at medlemmerne får tilbudt forskellige medlemsfordele, der skal inspirere til deres brug af Sagnlandet i andre sammenhænge. Det er f.eks. til møder, konferencer, personaleudflugter og teambuilding aktiviteter, som Sagnlandet arrangerer.

I 2023 har i alt 319 ansatte fra klubbens forskellige medlemsvirksomheder besøgt Sagnlandet Lejre på egen hånd ud over deltagelse i netværksmøderne.

For at blive medlem kan interesserede virksomheder vælge mellem 4 forskellige medlemskaber, der afspejler forskellige grader af medlemsfordele: BASIC (2.500 kr.), EXPERIENCE (5.000 kr.), EXPLORER (15.000 kr.) og ADVENTURE (25.000 kr.). Vi har defineret fem gode grunde for at tegne et virksomhedsmedlemskab:

- EKSPONERING for over 70.000 gæster fra mange målgrupper
- IMAGEPLEJE via samarbejdet med en almennyttig institution
- NETVÆRK i mødet med ildsjæle som dig selv fra andre dele af erhvervs- & kulturlivet
- RABATTER på entré, mødefaciliteter & arrangementer for din virksomhed
- MEDARBEJDER & KUNDEPLEJE på et anderledes mødested rig på natur & kultur oplevelser

Erhvervsklubbens virksomheder var i 2023 fordelt på disse medlemskategorier:

- ADVENTURE: Bondeskovgård. Emil Nielsen Smedværksted. Julius Nielsen & Søn. Nyborg & Rørdam Advokatfirma. Vestergaard Company.
- EXPLORER:.-
- EXPERIENCE: Beierholm Revision, Roskilde afd. Danske Bank. Roskilde afd. Gundestrup Campinghaver. Honestus & Partners. Særbygd Entreprise. Åvang - Byg, Anlæg & Park
- BASIC: BDO – Statsautoriseret revisionsfirma København afd. BDO – Statsautoriseret revisionsfirma Roskilde afd. Danheim. Dansk Dronekompagni. Elgaard Architecture. Hegsmontagen. Hoffmann. Kirkebjerggaard Landskabspleje. Restaurant Herthadalen. Knit Garden. VVS-Firmaet BadExperten. Wohler Arkitekter.

I 2023 blev der afviklet to netværksmøder.

Torsdag 1. juni: "Fra "udenforskab" til "fællesskab"". Her fortalte Sara Kudsk-Iversen, projektleder i Red Barnet om Red Barnets nationale indsats, hvor frivillige organiserer Red Barnets "Familieoplevelsesklubber" til gavn for udsatte familier. Et vigtigt arbejde hvor nøgleordet er "empowerment". Det handler om at spille frivillige (og organisationer) gode, så de kan gøre den forskel, som de har meldt sig til for medborgere i udsatte positioner.

Torsdag 9. november: *"Barrison-søstrene – 1890'ernes skandaleombruste popfænomen"*. Historiker, dr.phil. Hans Henrik Appel og prisvinder af årets historiske bog 2020 *"Barrison-feberen"* tog med de fem verdensberømte dansk-amerikanske Barrison-søstre forsamlingen på farverig tidsrejse til da oldemor var ung i 1890'erne. En markant brydningstid, hvor moderne storbyer voksede til ledsaget af ny kropskultur, spirende kvindefrigørelse; fritid og underholdningsindustri; spirende velstand og forbrugskultur; værdikampe og nye massemedier

Frivillige

Støtteforeningen Sagnlandet Lejres Venner

Sagnlandet Lejre har en støtteforening stiftet i 1986, der yder en værdifuld hjælp til Sagnlandet. Ved årsmødet 1. marts 2023 blev foreningens navn justeret til *"Sagnlandet Lejres Venner"* og vedtægternes sprog forenklet. Foreningens formål fremgår af vedtægternes §2:

Foreningens formål er at skabe og opretholde forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og personer, der er interesserede i at støtte Sagnlandet Lejre samt udbrede kendskabet til Sagnlandet Lejres aktiviteter. (§ 2)

I 2023 havde støtteforeningen i alt 672 medlemmer fordelt på 604 voksne og 68 børn under 12 år (i 2022 i alt 767 medlemmer, hvoraf 662 voksne og 105 børn). Det er fortsat overordentligt glædeligt, at så mange har fastholdt medlemskab af venneforeningen, der i forbindelse med Sagnlandet Lejres COVID-19 nedlukning i 2020 voksede fra 225 til 913 betalende medlemmer. En stor og hjertelig tag til alle, både nye og gamle medlemmer, der via deres medlemskab fortsat bakker flot op om Sagnlandet Lejres og sagnlændingenes arbejde. Mange venner støtter derudover med vigtige frivillige bidrag á 200 kr., der opretholder Sagnlandet Lejres status som almennyttig institution efter ligningslovens §8a. Efter årsmødet i marts 2023 var foreningens bestyrelse således sammensat:

- Bestyrelse: Christina Brandt (formand), Birgitte Norby, Mette Bendsen og Peter Høg.
- Suppleanter: Bente Augustinus, Birgit Green, Henrik Rasmussen og Lotte Nielsen.
- Revision: Allan Andersen (revisor), Henning Harbo (revisorsuppleant).

I 2023 blev de traditionsrige indsatslørdage i forår, 25. marts, og efterår, 4. november med godt 80 deltagere, der alle knoklede på med at "pakke Sagnlandet op og ned" i sæson 2023. Som sædvanligt blev den frivillige indsats behørigt fejret med festmiddag om aftenen, hvor børnene smukt havde pyntet bordene med ting fra naturen.

Den 29. april forestod vennemedlem Birgitte Norby en historisk vandretur i landskabet omkring Gl. Lejre. Først med tematiseret rundvisning i Lejre Museums udstilling om Sagnkongernes Lejre og der fra videre gennem landskabet ud til Sagnlandet Lejre med fortællinger om, hvordan vikingerne byggede, levede, festede og begravede deres døde.

Torsdag 31. august inviterede Sagnlandet og Venneforeningen medlemmerne til en særlig venneaften efter lukketid. Her fik deltagerne i Kongehallen "*En oplevelse som er en Dronning værdig*" med eksempler på de fortællinger som den danske Dronning og Norges kongepar fik i juni. Her blev fortalt om kostbare tekstiler, senge, våben og givet eksempel på skjaldekvad samtidig med, at der kunne købes frankisk vin serveret i vikingeglas mm. I Båldalen var der som sædvanlig mulighed for aftenselads og fra den store grill blev serveret pølser og brød ad libitum.

Den 18. juni forestod vennemedlem Henrik Rasmussen en botanisk tur rundt i Sagnlandet for naturinteresserede vennemedlemmer, der både kunne blive klogere på stedets mange vilde planter og problematik med invasive arter.

Torsdag 16. november bød Venneforeningen op til middelaldermusik og balladedans i Kongehallen. Det blev et brag af en koncert, hvor musikgruppen Pøbel, et af de mest kompetente bands på den sydkandinaviske middelalderscene spillede op krydret med levende fortællinger om middelalderens musik og særlige instrumenter.

Også i 2023 har frivillige venner på bedste vis bidraget med pleje, vedligehold og projekter rundt om i Sagnlandet Lejres forskellige historiske miljøer. Der er bl.a. bygget videre på den fine palisade, der snart omkranser næsten hele Jernalderlandsbyen og på månedelige laugslørdage har flittige venner arbejdet med anden pleje og vedligehold i Jernalderlandsby, Landbohuse og Vikingeområde. Her bidrager vennerne til løsning af mange små og store opgaver, bl.a. det altid aktuelle arbejde med lerklining og fletning af pilehegn mv.

Frivillige venner deltager også i formidling i særlige fokusuger i højsæson, herunder ved vikinernes store tingsuge Ret & Råd samt ved bemanding af diverse juleværksteder i december.

Helt særligt var Venneforeningens flotte donation af 42.000 kr. til ny fliselægning ved Butiksindgangen, der betragteligt forbedrede adgang for kørestolsbrugere, barne- og klapvogne. Det skete i godt samarbejde med foreningens bestyrelse og venneforeningsmedlem Vibeke Sørensen, der selv er kørestolsbruger (for yderligere detaljer se afsnit: **”Forbedret handicapadgang ved Sagnlandet Lejres indgang”**).

Frivillige venner har også engageret sig på ugebasis i 2023. I Havelauget sørger medlemmer med grønne fingre for at Harpenstrengs Middelalder lægeurtehave fremstår smuk og velplejet. Landbohaver og farverhaver passes også smukt. I Smedelauget lader frivillige smede hammer og ambolt klinge jævnlige når de smeder redskaber og beslag til brug i Sagnlandets historiske områder. Sylaugets medlemmer mødes onsdage eftermiddage på Nørkleloftet. Her bliver der under kyndig vejledning af medarbejder fra Dragtværkstedet syet, riet og broderet på livet løs, så Sagnlandets store dragtbeholdning både vedligeholdes, fornyes og videreudvikles. Det er skønt at mærke, at foreningen ”Sagnlandets Venner i Lejre” fungerer som gode ambassadører, der på forskellige vis bakker op om Sagnlandets arbejde. Alle støtter med medlemskab, mange lokker nye gæster og nye medlemmer til Sagnlandet og atter andre bistår med praktisk bistand. Til alle jer herlige medlemmer skal der lyde en varm tak for jeres værdsatte indsats.

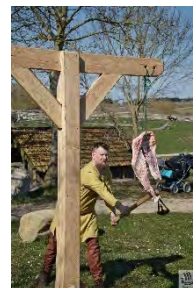
Samarbejde med frivillige historiske grupper og foreninger

Sagnlandet Lejre samarbejder hvert år med mange forskellige typer foreninger, der bistår Sagnlandet med aktiviteter på årets sæsonprogram efter nærmere aftale med Sagnlandets Publikumsafdeling. Det kan f.eks. være historiske re-entactment grupper som jernalderhæren **Prindsens Hverving**, der i menneskealdre har været fast tilknyttet Sagnlandet og andre grupper på ad hoc basis. Det kan være mennesker og grupper specialiseret i vikingetid, stenalder eller traditionelle håndværk som f.eks. pileflet. Det er dejligt, når der opstår muligheder for at arbejde sammen med sådanne vidende og dygtige ildsjæle.

I 2023 blev der i Vikingområdet således indledt et nyt samarbejde med kampgruppen **Securitas Danica**. Gruppen har specialiseret sig i vikingetidens kampteknikker og tests med skarpe våben. I den forbindelse blev der holdt et forskningsbaseret oplæg om vikingetidens økser i Kongehallen. Kampgruppen gav opvisning på deres kunnen i en weekend samt ved Sagnlandets årlige, store vikingetræf i uge 28. Gruppen formidler på et højt fagligt niveau og tilbyder en bred vifte af aktiviteter fra foredrag, demonstration med skarpe våben og kampopvisning inden for forskellige stilarter. Da fægtemasker benyttes tillader det mere realistisk våbenbrug. Der arbejdes på, at Securitas Danica kan blive en mere permanent samarbejdspartner i forbindelse med våbenformidling i Vikingområdet. Ultimo 2023 blev der desuden indgået aftale med kampgruppen **Ulfhednir** for opvisningsaktiviteter i 2024.

Dragtværkstedets samarbejde med frivillige

Sagnlandet Lejres Dragtværksted præsenterede i september 2023, hvordan værkstedet organiserer, koordiner og kommuniker det frivillige arbejde for kollegaer fra Museum Vestsjælland, der var på besøg med deres frivillige og koordinatore. Dragtværkstedets medarbejdere fortalte om generelle opgaver, specifikke opgaver, forskning og indsamling af viden, og hvordan der arbejdes med at udveksle erfaringer, viden og håndværk. At være frivillig i Sagnlandet Lejres Dragtværksted kan ansues som en byttehandel, hvor viden fra arbejdspladsens fagpersonale byttes for aktiv, frivillig deltagelse i projekter. Det er altid en medarbejder fra værkstedet, der koordinerer og har ansvaret – både fagligt og praktisk. Det tilstræbes, at frivillige ikke skal føle sig alene eller sættes til opgaver uden bagvedliggende koordinering. Alle opgaver løses på baggrund af viden, forskning og dokumentation på baggrund af viden, som Sagnlandet Lejre har opbygget gennem forskning og erfaring, og som skal være gældende for de frivillige og udadtil for gæster. Frivillige vil også i fremtiden mødes med: *”Hvad er jeg god til, hvad vil jeg gerne lære og hvad kan jeg bidrage med”*. Et udpluk af de frivilliges egne ord for det at deltage:

"Stolthed – at instruktører og besøgende kommer tilbage til fortiden, som så bliver mere virkelig."

"Glæden ved at se "den har jeg lavet" - Faglige garanti, så det er historisk korrekt."

"Gå hjem med ny viden, som er funderet i forskningen."

"Give og tage. Gøre et stykke arbejde, med lærdom og glæde."

"Man bliver dygtigere."

"Være sammen om "det fælles tredje"."

"Fællesskab. Rum der er godt at være i, hvor man kan snakke OG være stille i sit arbejde."

"Forpligtigelse overfor gruppen, der er brug for os og det arbejde vi laver."

"Perspektiv i processen, i at udvikle undervejs."

"Håndværkets teknikker som vi kender fra fortiden og kan bruge i fremtiden."

CSR (Coorporate Social Responsibility)

Samarbejder med velgørende organisationer

Sagnlandet Lejre har udarbejdet en CSR (Coorporate Social Responsibility) politik: Vi ønsker at gøre vores kulturoplevelser tilgængelige for målgrupper, der af økonomiske/sociale grunde ikke har mulighed for et besøg. Derfor har Sagnlandet taget initiativ til samarbejde med almen-nyttige og velgørende organisationer for at løfte vores samfundsansvar. Af disse grunde donerer Sagnlandet løbende fribilletter til almennyttige og velgørende organisationer, ligesom vi indgår samarbejdsaftaler om reduceret entre. Det sikrer, at organisationernes brugere kan opleve Sagnlandets videnspædagogiske kulturformidling på meget fordelagtige vilkår.

Sagnlandet Lejre har siden 2015 haft partnerskabsaftale med RED BARNET, således også i 2023, hvor Sagnlandet hvert år donerer 500 sæsonkort til en samlet værdi af over 100.000 kr. som RED BARNETS medarbejdere kan uddele til børnefamilier, der af forskellige grunde ikke har samme muligheder for adgang til kulturoplevelser. Red Barnet får desuden yderligere 150 fribilletter til uddeling blandt egne frivillige, der yder en stor og vigtig social indsats. Samarbejdsaftalen giver desuden RED BARNETS mange frivilligkoordinatorer adgang til pædagogiske kurser i Sagnlandet til særpris.

Siden 2020 har Sagnlandet Lejre haft sponsoraftale med "Julemærkehjemmet Liljeborg", der hvert år, også i 2023, modtager et særligt VIP-adgangkort til Sagnlandet. Kortet giver medarbejdere og børn gratis adgang hver dag i sæson for op til 16 personer.

Sagnlandet Lejre modtager – og støtter – hvert år en lang række organisationer inden for sport og sundhed, almennyttigt arbejde for sårbare og ressourcetsvage grupper, skolelotterier, bankospil for ældre osv. De har også i år modtaget fribilletter til støtte for deres indsatser og formål eller tilbud om entre til særpris afhængigt af foreningernes karakter, midler og formål.

Bæredygtighed

Sagnlandet Lejre tilstræber i videst muligt omfang inden for sit økonomiske råderum at tænke bæredygtighed ind i daglig drift. Derfor er Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus Fonden bygget med henblik på bedst mulig udnyttelse af energiformer, der er CO2-neutrale. Vi anvender således jordvarme og solfangere til rumopvarmning og til brugsvand. Den ny kongehal opvarmes ligeledes vha. et 4000m2 stort jordvarmeanlæg. Sagnlandet fik i 2015 certificeret sit historiske dyrehold som økologisk landbrug.

BAG OM SAGNLANDET LEJRE

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Strategisk vision 2021-2026

Bestyrelsens visions-seminar november 2019 definerende den strategiske vision Sagnlandet Lejre i de kommende år skal udvikles efter:

"Sagnlandet Lejre skal udvikle sig til en minidestination med Kongehallen som epi-center".

Den strategiske vision skal sikre, at Sagnlandet i alle sammenhænge tænker og agerer som en destination med en klar profil gennem konkrete handlingsplaner med følgende fokus:

- Vi skal lade Sagnlandet Lejre fremstå som del af en let forståelig geografi, der er karakteriseret af en autentisk og interessant fortælling.
- Vi skal se vores destinations geografi som naturligt defineret af "Fjordlandet". Det er herfra "vores verden går", og vi skal vedkende og forholde os aktivt til fortællingen og geografien. Herunder at tænke i co-branding.
- Vi skal invitere til samarbejde med relevante eksterne partnere, så vi spiller hinanden stærkere og tilsammen understøtter billedet/oplevelsen af "destinationen". Herunder skal vi tænke i krydssalg og mersalg og udvikle forretningsmodeller og samarbejder med f.eks. andre attraktioner, overnatningssteder, transporterhverv, spisesteder og lignende. Vi skal gøre gæsteoplevelsen "nem og bekvem".
- Vi skal se os selv som en vigtig og identitetsskabende del af "Vores sted", der er den samlende overskrift på Lejre Kommunes brandingstrategi. Den lægger vægt på fællesskab, kulturarv, natur og bæredygtighed, der tilsammen karakteriserer det "gode liv på landet – tæt på storbyen". Her skal Sagnlandet og Kongehallen indgå som "Vores helt særlige sted i Lejre Kommune".
- Vi skal i vores eksterne branding af Sagnlandet Lejre som mini-destination anvende Kongehallen som epicenter, fordi Kongehallen er vores fyrtårn, der har potentialet og formatet til at skabe opmærksomhed både nationalt og internationalt.
- Vi skal derfor internt gøre os klart, hvad der i Sagnlandet er det helt unikke i vores egen fortælling om Kongehallen, og som kun vores Kongehal kan være afsender af.
- Vi skal derfor internt arbejde med at udrede og trække de "røde tråde", der på tværs af alle vores områder og afdelinger spinder Kongehallen sammen med resten af Sagnlandet i en meningsfuld totaloplevelse for gæsterne, så de oplever en gennemtænkt og helstøbt kunderejse.

Generel vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- HANDLING uden HOLDNING signalerer LIGEGYLDIGHED ligesom
- HOLDNING uden INDSIGT signalerer FORDOMSFULDHED.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Fælles kerneopgave

På personaleseminar oktober 2019 definerede vi vores fælles kerneopgave på tværs af alle afdelinger og funktioner:

"At tilbyde en fantastisk tidsrejse i indbydende og smukke rammer, hvor gæsterne sammen kan udforske historien gennem gode, nærværende og underholdende oplevelser udviklet på fagligt grundlag:"

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er en hjørnesten i Sagnlandets virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af et gammelt kinesisk ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår:*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimentel arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse – Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historie-skabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.

Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.

Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Protektor

Protektor	¹⁾ Hendes Majestæt Dronningen
-----------	--

Bestyrelse

Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborg Universitet	Næstformand Advokat Flemming Damgård Larsen, Kommunalbestyrelses- og Regionrådsmedlem,	Peter Skak Iversen, tidligere direktør DONG ENERGY A/S
Øvrige bestyrelsesmedlemmer	Konsulent Asger Høeg Tidl. Direktør Experimentarium	Direktør Dorte Kiilerich Living Concepts	Professor, dr.phil. Morten Meldgaard, Københavns Universitet.
	Borgmester Tina Mandrup, Lejre Kommune.	Professor Søren M. Sindbæk, Aarhus Universitet	¹⁾ Folketingsmedlem, forhv. minister Mogens Jensen
Observatør	Godsejer John Munro - Ledreborg Slot		
Revisor	Statsautoriseret revisor Peter Rasborg - BDO Revisionsaktieselskab		

Ledelse

Direktør	Direktør Lars Holten		
Chefgruppe	Økonomi- & Administrationschef Lone Knudtzen	Udviklingschef & Direktionsass. Charlotte Frantzdatter	Driftschef Stig Claussen
	Kommunikations- & Salgschef Tania Lousdal Jensen	Publikumschef Lasse Stockholm Nielsen	

¹⁾ Hendes Majestæt Dronning Margrethe har efter sin abdicering 14. januar 2024, valgt at fastholde sit protektorat.

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre – Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR: 33247257

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Havneholmen 29 – 1561 København V – Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – koebenhavn@bdo.dk